Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού

Πετώντας με τις λέξεις

Τετράδιο Εργασιών

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	**Κλεοπάτρα Διακογιώργη**, *Λέκτορας του Πανεπιστημίου Πατρών* **Θεόδωρος Μπαρής**, *Εκπαιδευτικός* **Χαράλαμπος Στεργιόπουλος**, *Εκπαιδευτικός* **Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν**, *Εκπαιδευτικός*
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	**Γεωργία Κατσιμαλή**, *Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Κρήτης* **Όλγα Μούσιου-Μυλωνά**, *Σχολική Σύμβουλος* **Ιωάννης Ντελής-Σμυρίλιος**, *Εκπαιδευτικός*
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	**Καλλιόπη Σηφακάκη**, *Ζωγράφος - Σκιτσογράφος*
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	**Χριστίνα-Χρυσούλα Δελή**, *Φιλόλογος*
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	**Πέτρος Μπερερής**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου* **Χρήστος Παπαρίζος**, *Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου*
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	**Ειρήνη Χολέβα-Φιλιπποπούλου**, *Σχολική Σύμβουλος*
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	**ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.**

Γ? Κ.Π.Σ. / **ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ** / **Ενέργεια 2.2.1** / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2007-2013

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Κλεοπάτρα Διακογιώργη **Θεόδωρος Μπαρής**
Χαράλαμπος Στεργιόπουλος **Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν**

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού

Πετώντας με τις λέξεις

Τετράδιο Εργασιών

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Περιεχόμενα

1 ΕΝΟΤΗΤΑ

Ένα ακόμα σκαλί 7

2 ΕΝΟΤΗΤΑ

Ρώτα το νερό... τι τρέχει 21

4 ΕΝΟΤΗΤΑ

Εμένα με νοιάζει... 34

5 ΕΝΟΤΗΤΑ

Ασφαλώς... κυκλοφορώ 47

6 ΕΝΟΤΗΤΑ

Ιστορίες παιδιών 57

7 ΕΝΟΤΗΤΑ

Η ελιά 67

1 Ένα ακόμα σκαλί

Ενότητα

Ποιος είναι ποιος;

Ας ξεκινήσουμε τη νέα σχολική χρονιά με ένα παιχνίδι. Ένα παιχνίδι που θα σας κάνει να γνωρίσετε τους καινούριους συμμαθητές σας. Ένα παιχνίδι που θα σας κάνει, όσους γνωρίζετε ήδη, να τους γνωρίσετε καλύτερα. Στο παιχνίδι αυτό θα παίξει όλη η τάξη, μαζί και ο δάσκαλός σας.

Πάρτε ο καθένας από εσάς ένα φύλλο χαρτιού και προσπαθήστε να γράψετε όσο περισσότερα μπορείτε για τον εαυτό σας (για την εξωτερική σας εμφάνιση, για τον χαρακτήρα σας, για το αγαπημένο σας παιχνίδι, για την αγαπημένη σας δραστηριότητα, για τον αγαπημένο σας ήρωα, για την αγαπημένη σας ομάδα κ.ά.). Το μόνο που... δε θα γράψετε είναι τ' όνομά σας.

Ύστερα, τυλίξτε το φύλλο σας καλά και βάλτε το σ' ένα κουτί που έχει ετοιμάσει ο δάσκαλός σας. Ο δάσκαλος θα ανακατέψει τα φύλλα και ένας ένας θα σηκώνεστε, θα διαλέγετε ένα στην τύχη και θα το διαβάζετε δυνατά για να το ακούσει όλη η τάξη. Και τώρα όλοι σας προσπαθήστε να μαντέψετε. Ποιος είναι αυτός που κρύβεται σ' αυτά που διαβάσατε;

Προσέξτε όμως! Μη βιαστείτε να απαντήσετε. Μπορεί να είναι και ο δάσκαλός σας.

Ο Σεπτέμβρης

1 Βάλτε σε αλφαβητική σειρά τις παρακάτω λέξεις του ποιήματος:

αγόρι, χνάρια, φύλλα, συμμαθητές, βιβλία, αφρό, πανωφόρι, σχολείο, φίλος, σύννεφα, βροχή, παιδάκια.

.....

.....

.....

.....

2 Ιανουάριος ή Γενάρης..., Σεπτέμβριος ή Σεπτέμβρης...

Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα και με τα δύο ονόματα των μηνών και ανακαλύψτε ποιος μήνας έχει μόνο ένα όνομα.

Ιανουάριος ή Γενάρης		
		Σεπτέμβριος ή Σεπτέμβρης

3 Η σειρά σας τώρα να γίνετε «ποιητές» και να γράψετε, στο τετράδιό σας, ένα μικρό ποίημα για τον Αύγουστο, τον αγαπημένο μήνα των καλοκαιρινών σας διακοπών.

Τα ζευγάρια των λέξεων θα σας βοηθήσουν να γράψετε με ομοιοκαταληξία!

Φτιάξτε, αν θέλετε, και ένα δικό σας ζευγάρι λέξεων.

- Διαλέξτε έναν τίτλο για το ποίημά σας.
- Βρείτε μια πρωτότυπη, διασκεδαστική ιδέα.
- Κάθε στροφή να έχει δύο στίχους

  π.χ. Είν' στο χάρτη απάνω η Ελλάδα
  θάλασσα, ουρανός, λιακάδα. (Ρένα Καρθαίου)
- Χρησιμοποιήστε, όπου μπορείτε, εικόνες και ήχους.
- Διαβάστε το πολλές φορές και προσέξτε να ακούγεται ευχάριστα.

Καλή επιτυχία!

χίλια
κοχύλια

γλάρος
φάρος

καλοκαίρι
αστέρι

αμμουδιά
παιδιά

Αναμνήσεις του καλοκαιριού

1 Πώς βρίσκετε την ιδέα να φτιάξετε ένα άλμπουμ με τις καλοκαιρινές σας αναμνήσεις;

Γράψτε μια δική σας αξέχαστη ανάμνηση στην επόμενη κίτρινη σελίδα προσέχοντας τις οδηγίες που σας δίνει η Ραλλού.

Για να διηγηθείτε ένα γεγονός που ζήσατε, προσπαθήστε να το διηγηθείτε με όλες τις λεπτομέρειες.

Δεν είστε ένας απλός θεατής, **αλλά ο πρωταγωνιστής** της ιστορίας σας.

2. Ποια πρόσωπα εμφανίζονται στην ιστορία μου;

3. Τι έγινε στην αρχή;

1. Πότε και πού συνέβησαν αυτά που διηγούμαι;

4. Πώς έγινε; Γιατί έγινε;

5. Τι έγινε μετά; Τι έγινε στο τέλος;

6. Ποιες ήταν οι σκέψεις και ποια ήταν τα συναισθήματά σας;

Όταν διηγούμαστε κάτι, χρησιμοποιούμε συνήθως ρήματα σε χρόνο παρατατικό και αόριστο. Χρησιμοποιούμε επίσης λέξεις, εκφράσεις και προτάσεις που φανερώνουν χρόνο (π.χ. μια μέρα, μετά, ύστερα, νωρίτερα, το πρωί, όταν πήγαμε..., την Κυριακή, μόλις φτάσαμε...).

Να κάνετε τώρα τις διορθώσεις στο περιθώριο, όπως έκανε ο Φώτης.

Φέτος ο παππούς μού έμαθε	Π αλλαγή παραγράφου
να ψαρεύω με καλάμι. Τελικά,	
το ψάρεμα δεν είναι τόσο εύκολο	
όσο ~~νομίζεται~~. Πρέπει να φορέσεις	Ο εσείς νομίζετε
το ψάθινο καπέλο σου, να βάλεις	Σ κόμμα
~~και~~ δολώματα + και να περιμένεις	+ στην πετονιά
με τις ώρες. Γιατί το ψάρεμα	
θέλει υπομονή. Και μπορεί να	
μην πιάσεις και κανένα ψάρι.	
Όταν όμως αρχίσεις να γεμίζεις	
το καλάθι σου με ψάρια η	
χαρά σου είναι απεριγράπτη.	
Έμαθα να ξεχωρίζω τα	Π αλλαγή παραγράφου
ψάρια από το τρόπο που	Ο τον τρόπο
~~τσιμπήσαν~~ πριν και τα τραβήξουμε	Γ τσιμπούσαν
έξω.	

Γ Προσέχω τη γραμματική.

Σ Προσέχω τα σημεία στίξης.

Ο Προσέχω την ορθογραφία.

+ Συμπληρώνω κάτι που λείπει.

Π Αλλάζω παράγραφο.

- Ξαναδιαβάστε το γραπτό σας και προσπαθήστε, με τη βοήθεια του παρακάτω πίνακα, να το βελτιώσετε.

Αξιολογώ το γραπτό μου

1. **Ακολούθησα τις οδηγίες της Ραλλούς;**
2. **Τι μου άρεσε περισσότερο από όσα έγραψα και τι νομίζω ότι θα μπορούσα να γράψω καλύτερα;**
3. **Πιστεύω ότι όσα έγραψα και ο τρόπος που τα έγραψα θα κάνουν τους άλλους να θέλουν να τα διαβάσουν;**
4. **Χώρισα το γραπτό μου σε παραγράφους;**
5. **Χρησιμοποίησα τα κατάλληλα σημεία στίξης;**
6. **Μήπως χρησιμοποίησα πολλές φορές τις ίδιες λέξεις;**
7. **Σημείωσα τις λέξεις για τις οποίες δεν είμαι σίγουρος/-η πώς γράφονται;**
8. **Συμβουλεύτηκα το λεξικό μου για την ορθογραφία των λέξεων;**

- Τώρα ξαναγράψτε το με προσοχή σ' ένα φύλλο χαρτιού.

  Διαλέξτε μια φωτογραφία από τις διακοπές σας και η σελίδα σας στο άλμπουμ είναι έτοιμη.

2 Ο Φώτης έδειξε στους συμμαθητές του τις φωτογραφίες των φίλων που έκανε στις καλοκαιρινές του διακοπές.

Σοφία

Πέτρος

Τζον

Μυρτώ

✿ Παρατηρήστε τις εικόνες και γράψτε **ποιος** φίλος του Φώτη έχει:

- καστανά μάτια και καστανά μαλλιά
- καστανά μάτια και σγουρά κόκκινα μαλλιά
- ξανθά μαλλιά και καστανά μάτια
- ξανθά μαλλιά και μπλε μάτια

Ο Πέτρος έχει .....

.....

.....

.....

✿ Βρείτε τώρα και γράψτε **ποια** παιδιά έχουν:

- καστανά μάτια

  .....

- ξανθά μαλλιά

  .....

Ένα ακόμα σκαλί

1 Η ακροστιχίδα της Τετάρτης τάξης

Συμπληρώστε την ακροστιχίδα με φράσεις που έχουν σχέση με την καινούρια σας τάξη.

Τώρα που πηγαίνω στην Τετάρτη τάξη, νιώθω πολύ χαρούμενος!

Ε.....

Τ.....

Α.....

Ρ.....

Τ.....

Η.....

Τ.....

Α.....

Ξ.....

Η.....

2 Το καινούριο σχολείο

Τα πολύ μικρά παιδιά, του νηπιαγωγείου, ήτανε γύρω απ' τις κούνιες, τις τσουλήθρες, το μύλο που γυρνούσε φορτωμένος. Η φωνή τους αντηχούσε χαρούμενα. Είχανε νοσταλγήσει τα παιχνίδια του σχολειού και τα ξανάβρισκαν με μια λαχτάρα, που ρόδιζε τα μάγουλά τους. Στη μέση της αυλής ορθωνόταν ένα μεγάλο πεύκο. Στη σκιά του, πολλοί μαθητές, άλλοι όρθιοι, άλλοι καθισμένοι στους δυο ξύλινους πάγκους, συζητούσαν ζωηρά. Πρώτη μέρα του Οκτώβρη κι έκανε ζέστη πολλή, λες και δεν έκανε καρδιά στο καλοκαίρι να φύγει, ν' αρχίσει το φθινόπωρο.

Ζωρζ Σαρή, *Το ψέμα*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2000

Υπογραμμίστε στο κείμενο 4 ουσιαστικά με μολύβι, 4 ρήματα με κόκκινο στιλό, 4 επίθετα με πράσινο στιλό και 4 άρθρα με μπλε στιλό και γράψτε τα παρακάτω.

Ουσιαστικά: .....

Ρήματα: .....

Επίθετα: .....

Άρθρα: .....

3 «Ο επιστάτης είπε στα μικρότερα παιδιά να **κάνουν υπομονή**». Συχνά χρησιμοποιούμε εκφράσεις με το ρήμα «κάνω», όπως την έκφραση «κάνω υπομονή».

- Χρησιμοποιώντας εκφράσεις με το ρήμα «κάνω», βρείτε τι σκέφτεται η Ραλλού.
- Διαβάστε τις παρακάτω φράσεις με το ρήμα *κάνω* και συζητήστε για τη σημασία τους.

  Ξαναγράψτε τις προτάσεις αντικαθιστώντας τις φράσεις με τα πλάγια γράμματα με τα κατάλληλα ρήματα.

✿ Στο διάλειμμα τα παιδιά *έκαναν σχέδια* για την ημερήσια εκδρομή τους.

.....

✿ Πολύ συχνά *κάνω όνειρα* για τις καλοκαιρινές μας διακοπές.

.....

✿ Ο Σπίθας, το σκυλάκι μου, *κάνει χαρές* όταν με βλέπει να γυρίζω από το σχολείο.

.....

✿ Ο τροχονόμος *έκανε έλεγχο* στο σχολικό λεωφορείο.

.....

✿ Το Σάββατο, πριν ανοίξουν τα σχολεία, πήγαμε στην αγορά για να *κάνουμε ψώνια.*

.....

Ξημερώνει μια νέα μέρα. Ώρα για σχολείο...

1 Συμπληρώστε τα ρήματα και στους τρεις χρόνους, στο ίδιο πρόσωπο και στον ίδιο αριθμό.

Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακολουθητικός Μέλλοντας
διαβάζει		
	τρέχαμε	
		θα λύνετε
	συμπλήρωνες	
ανοίγουν		
		θα ζωγραφίζω

2 **Νέο σχολικό έτος!**

Μεθαύριο ανοίγουν τα σχολεία και τα παιδικά δωμάτια έχουν μετατραπεί σε χαρτοπωλεία. Δέκα τετράδια. Άλλα με μονές ρίγες, άλλα με διπλές, άλλα με τετραγωνάκια, άλλα μουσικής. Φάκελοι πλαστικοί διαφανείς. Φάκελοι χάρτινοι αδιαφανείς. Ντοσιέ με λάστιχα. Ντοσιέ χωρίς λάστιχα. Κόλλες λευκές. Κόλλες πολύχρωμες. Στιλό τεσσάρων χρωμάτων. Σετ με όργανα Γεωμετρίας. Ξυλομπογιές. Κηρομπογιές. Μαρκαδόροι. Τα βλέπω και θαυμάζω. Τα βλέπω και θυμάμαι... Απλά που ήταν τα πράγματα τότε! Πέντε πράγματα μας αγόραζαν: τετράδια, ένα πρόχειρο, μια κασετίνα, άντε και μια καινούρια σάκα αν η προηγούμενη είχε χαλάσει...

Έλενα Ακρίτα, εφημερίδα *Τα Νέα,* 09/09/2000 (διασκευή)

Του **Σπύρου Ορνεράκη**

- Για ποιο λόγο έγραψε αυτό το άρθρο η δημοσιογράφος; Σχολιάστε το σκίτσο που συνοδεύει το άρθρο.
- Ρίξτε μια ματιά κι εσείς στην τσάντα σας και συζητήστε στην τάξη πόσα από τα πράγματα που έχετε φέρει μαζί σας χρησιμοποιήσατε σήμερα.

Αστραδενή

1 Μοιάζει το σχολείο σας με το σχολείο της Αστραδενής στη Σύμη;

- Σημειώστε στα τουβλάκια όσες πληροφορίες υπάρχουν στο κείμενο και περιγράφουν το σχολείο της Αστραδενής.

Πού βρίσκεται;

Πώς είναι εξωτερικά; Είναι παλιό ή καινούριο;

Ποιο είναι το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της εμφάνισής του;

Με τι υλικά είναι κατασκευασμένο;

Πώς είναι ο εξωτερικός χώρος του σχολείου;

- Περιγράψτε τώρα το δικό σας σχολείο στο τετράδιό σας, με τη βοήθεια των παρακάτω ερωτήσεων:

- Ποιο είναι το όνομά του; Πού βρίσκεται; Πότε χτίστηκε; Ποια είναι η ιστορία του;
- Πώς είναι απ' έξω και πώς είναι από μέσα (από τι υλικά είναι κατασκευασμένο, είναι παλιό ή καινούριο, ποιο είναι το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της εξωτερικής του εμφάνισης, πόσοι και ποιοι είναι οι εσωτερικοί του χώροι);
- Πώς νιώθετε όταν βρίσκεστε στο σχολείο σας και ποιες αναμνήσεις σάς συνδέουν με αυτό;

Για να κάνετε την περιγραφή σας πιο ζωντανή, χρησιμοποιήστε ρήματα σε χρόνο ενεστώτα και όσο περισσότερα επίθετα μπορείτε!

2 Η Αστραδενή, πριν μετακομίσει στην Αθήνα, έμενε στη Σύμη. Η Σύμη είναι ένα νησί που βρίσκεται στα Δωδεκάνησα, στο Αιγαίο Πέλαγος. Μια ματιά στον χάρτη της Ελλάδας θα σας βοηθήσει να το βρείτε. Συζητήστε στην τάξη με ποιους διαφορετικούς τρόπους μπορείτε να πάτε εκεί από την περιοχή σας.

3 Αντιστοιχίστε τα επίθετα της Α' στήλης, αφού τα βάλετε στο σωστό γένος, αριθμό και πτώση, με τα ουσιαστικά της Β' στήλης.

Τα ζευγάρια που θα σχηματίσετε θα σας βοηθήσουν να περιγράψετε το προαύλιο ενός σχολείου σε λίγες γραμμές.

Α'	Β'
σιδερένιος	παρτέρια
πολύς	πλάτανος
πανύψηλος	αυλόπορτα
μεγάλος	βρύσες
πολύχρωμος	υπόστεγο
ξύλινος	κάδοι

.....

.....

.....

.....

4 Τι είναι η χρωματισμένη λέξη στα παρακάτω ζευγάρια προτάσεων; Υποκείμενο ή Αντικείμενο;
Σημειώστε **Υ** για το υποκείμενο και **Α** για το αντικείμενο στο αντίστοιχο κουτάκι.

Μυρτώ	Η Μυρτώ κοιτάζει τον αστερία.	
	Ο Φώτης φώναξε τη Μυρτώ.	
γιορτή	Οι γονείς παρακολούθησαν με συγκίνηση τη γιορτή του σχολείου.	
	Η γιορτή του σχολείου είχε μεγάλη επιτυχία.	
Φώτης	Τα ωραιότερα κοχύλια τα μάζεψε ο Φώτης.	
	Όλοι θαύμασαν τον Φώτη για τη συλλογή του.	
γατάκι	Η Σοφία τάισε το πεινασμένο γατάκι με ένα ψάρι.	
	Όλο το ψάρι το έφαγε το πεινασμένο γατάκι.	

5 Γνωρίζετε ποια δικαιολογητικά είναι απαραίτητα για τη μετεγγραφή ενός μαθητή σε ένα άλλο σχολείο; Αν η Αστραδενή άλλαζε σήμερα σχολείο, οι γονείς της θα έπρεπε να συμπληρώσουν την παρακάτω αίτηση.

ΑΙΤΗΣΗ

Του Νικόλαου
Χατζηπέτρου
Κατοίκου Αθηνών
οδός Μύλων
αριθμ. 15

Θέμα: Μετεγγραφή

Ημερομηνία
10-9-1977

ΠΡΟΣ

Τον κ. Διευθυντ.ή.... του ..... Δημοτικού Σχολείου
Σύμης

Παρακαλώ να επιτρέψετε τη μετεγγραφή
της Χατζηπέτρου Αστραδενής
μαθήτριας της Τετάρτης (Δ΄)
τάξης του Σχολείου σας, στο 26ο
Δημοτικό Σχολείο Αθηνών
επειδή αλλάζαμε τόπο κατοικίας

ο ΑΙΤ.ών

Αν εσείς αλλάζατε σχολείο, οι γονείς σας θα έπρεπε να συμπληρώσουν τη δική σας αίτηση μετεγγραφής. Βοηθήστε τους να τη συμπληρώσουν.

Ποιος κάνει την αίτηση

Σε ποιον απευθύνεται

ΑΙΤΗΣΗ

Τ.....

Κατοίκου .....

οδός .....

αριθμ. .....

Θέμα: «Μετεγγραφή»

Ημερομνία

.....

ΠΡΟΣ

Τ.... κ. Διευθυντ..... του ..... Δημοτικού Σχολείου

.....

Παρακαλώ να επιτρέψετε τη μετεγγραφή

Τι ζητάει

τ.....

μαθητ..... της .....

τάξης του Σχολείου σας, στο .....

.....

επειδή .....

.....

.....

.... ΑΙΤ.....

.....

Ποιος υπογράφει

Το Εργαστήρι της Γλώσσας

1

- Η λέξη που απαντά στην ερώτηση «τι, ποιον; ποια; ποιο; ποιους; ποιες; ποια;» και είναι σε πτώση αιτιατική είναι το ..... του ρήματος της πρότασης.
- Η λέξη που απαντά στην ερώτηση «ποιος; ποια; ποιο; ποιοι; ποιες; ποια;» και είναι σε πτώση ονομαστική είναι το ..... του ρήματος της πρότασης.

Κυκλώστε το υποκείμενο και υπογραμμίστε το αντικείμενο του ρήματος στις παρακάτω προτάσεις:

- Ο πατέρας φόρεσε βιαστικά το πουκάμισό του.
- Όλα τα πουλιά γεννούν αυγά.
- Η Ισμήνη και ο Νίκος ποτίζουν τις γλάστρες.
- Τις τριανταφυλλιές μας τις ποτίζει η γιαγιά κάθε πρωί.
- Ο ηλεκτρολόγος έφτιαξε τη βλάβη της παγωτομηχανής.

2

Θυμάμαι τους χρόνους του ρήματος.

- Ένα ρήμα που αναφέρεται σε κάτι που γίνεται στο παρόν λέμε ότι βρίσκεται σε χρόνο .....
- Ένα ρήμα που αναφέρεται σε κάτι που γινόταν στο παρελθόν και είχε κάποια διάρκεια λέμε ότι βρίσκεται σε χρόνο .....
- Ένα ρήμα που αναφέρεται σε κάτι που θα γίνει στο μέλλον και θα έχει κάποια διάρκεια λέμε ότι βρίσκεται σε χρόνο .....

  - Συμπληρώστε τα κενά στις προτάσεις βάζοντας τα ρήματα που είναι στην παρένθεση στον ενεστώτα.
    - Ο Φώτης, η Μυρτώ και ο Πέτρος ..... (κάνω) διακοπές στο ίδιο νησί.
    - Ο Πέτρος κάθε πρωί ..... (πηγαίνω) στην άκρη του λιμανιού και ..... (ψαρεύω).
    - Η Μυρτώ και ο Φώτης ..... (αγναντεύω) τις βάρκες που ..... (μπαίνω) και ..... (βγαίνω) από το λιμάνι.
  - Ξαναγράψτε το παραπάνω κείμενο βάζοντας τα ρήματα στον παρατατικό, στο κατάλληλο πρόσωπο και στον κατάλληλο αριθμό.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το Εργαστήρι της Γλώσσας

♦ Ξαναγράψτε το κείμενο βάζοντας τα ρήματα στον εξακολουθητικό μέλλοντα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Συμπληρώστε τα γράμματα που λείπουν στις λέξεις του κειμένου:

Οι φετ__νές διακοπές μας στο ν__σί άρχισαν με μια περιπέτεια. Δ__στυχώς χάσαμε το πρώτο πλοίο και έπρεπε να περιμένουμε πολλές ώρες για το επόμενο. Όταν φτάσαμε αργά το βράδυ στο φωτ__νό δ__ώροφο ξενοδοχείο, πληροφορηθήκαμε ότι υπήρχε μόνο ένα φτ__νό δ__κλινο δωμάτιο αντί για δύο που είχαμε κλείσει. Η υπεύθ__νη υπάλληλος του ξενοδοχείου μάς είπε ότι δεν έλαβε ποτέ το __λεκτρονικό μας μ__νυμα. Μας έδειξε όμως μια __θουσα στο ισόγ__ο που θα τη χρησ__μοποιούσαμε σαν υπνοδωμάτιο. Την επόμενη μέρα το φως του ολόχρυσου ήλιου και η καταγάλανη θάλασσα μας έκαναν να τα ξεχάσουμε όλα. Η Αριθμ__τ__κή και η Ανάγν__ση έπρεπε να περιμένουν μέχρι τον Σεπτέμβρη.

4 Γράψτε τα χρωματισμένα επίθετα της άσκησης 3 στα τρία τους γένη, στον αριθμό και στην πτώση που βρίσκονται.

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο

2 Ενότητα

Ρώτα το νερό... τι τρέχει

Το νερό συστήνεται

1 Το νερό μάς συστήθηκε και εμείς το γνωρίσαμε. Θέλετε να παίξετε το παιχνίδι γνωριμίας αλλά στη θέση του νερού να βάλετε το... δάσος; Ξαναγράψτε τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου κάνοντας όσες αλλαγές είναι απαραίτητες.

Είμαι το **καταπράσινο δάσος** που σας δροσίζει.

.....

.....

.....

.....

.....

....., είμαι το ΔΑΣΟΣ!

2 Σημειώστε (**Υ**) για το υποκείμενο, (**Ρ**) για το ρήμα, (**Α**) για το αντικείμενο και (**Κ**) για το κατηγορούμενο στις παρακάτω προτάσεις:

1. Ο ωκεανός είναι απέραντος.
   ( ) ( ) ( )
2. Το νερό δροσίζει τους ανθρώπους.
   ( ) ( ) ( )
3. Οι σταγόνες έγιναν ένα κάτασπρο σύννεφο.
   ( ) ( ) ( )
4. Ο δρόμος ήταν βρεγμένος.
   ( ) ( ) ( )
5. Το ποτάμι δε φαίνεται ορμητικό.
   ( ) ( ) ( )
6. Έναν χιονάνθρωπο έφτιαξαν τα παιδιά.
   ( ) ( ) ( )

3 Δέκα λέξεις από τις προτάσεις «κρύφτηκαν» στο κρυπτόλεξο. Βρείτε τις κρυμμένες λέξεις, που σχηματίζονται είτε οριζόντια είτε κάθετα. Συμπληρώστε τα κενά με τις λέξεις που βρήκατε, αφού τις βάλετε στον σωστό αριθμό και στη σωστή πτώση.

1. Ο Ειρηνικός και ο Ατλαντικός είναι οι δύο μεγαλύτεροι ..... της γης.
2. Στην εποχή των ..... μεγάλες εκτάσεις της γης καλύπτονταν από πάγο.
3. Οι ..... του Αχελώου είναι στην Πίνδο.
4. Οι σταγόνες της ..... χτυπούσαν στο τζάμι.
5. Οι παραλιακές πόλεις έχουν πολλή **υγρασία**.
6. Οι ..... των αυτοκινήτων μολύνουν συνεχώς την ..... .
7. Το ..... κατάστρεψε τη φετινή σοδειά.
8. Τον προηγούμενο χειμώνα αποκλειστήκαμε δυο φορές από τα ..... .
9. Η Δυτική Ελλάδα έχει πολλά ..... .
10. Τα βατράχια προτιμούν τα ήρεμα νερά των ..... .

Ω	Δ	Α	Χ	Ι	Ο	Ν	Ι	Γ	Ο	Ν	Ε	Π
Π	Ο	Τ	Α	Μ	Ι	Ο	Λ	Ζ	Ρ	Ε	Μ	Ε
Η	Ε	Ε	Λ	Η	Μ	Α	Α	Ε	Κ	Λ	Ι	Ξ
Γ	Ζ	Τ	Α	Τ	Μ	Ο	Σ	Φ	Α	Ι	Ρ	Α
Η	Θ	Ι	Ζ	Ν	Α	Τ	Ε	Ρ	Ζ	Μ	Ο	Τ
Χ	Α	Ρ	Ι	Μ	Ο	Υ	Ζ	Α	Μ	Ν	Σ	Μ
Ρ	Π	Ω	Κ	Ε	Α	Ν	Ο	Σ	Ο	Η	Υ	Ι
Υ	Γ	Ρ	Α	Σ	Ι	Α	Ε	Ψ	Α	Ν	Ι	Σ
Ν	Α	Ε	Ζ	Β	Χ	Σ	Υ	Β	Ρ	Ο	Χ	Η
Υ	Τ	Ο	Π	Α	Γ	Ε	Τ	Ω	Ν	Ε	Σ	Δ

Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα

1 Το ποτάμι χαρίζει ζωή και ομορφιά στα μέρη από τα οποία περνά. Η τάξη σας θα ήθελε πολύ να επισκεφτεί ένα μέρος όπου το νερό δίνει ξεχωριστή ομορφιά στο τοπίο (όπου δηλαδή υπάρχει θάλασσα, ένα ποτάμι, μια λίμνη, ένας καταρράκτης, μια βρύση).

Περιγράψτε ένα τέτοιο μέρος που έχετε γνωρίσει και που θα προτείνατε στους συμμαθητές σας να επισκεφτούν.

Η πολυταξιδεμένη Ραλλού θα σας βοηθήσει, με τις ερωτήσεις της, στην περιγραφή σας.

1. Ποιο είναι το όνομά του; Πού βρίσκεται αυτό το μέρος;

2. Τι ξέρετε για την ιστορία του;

3. Πώς και πότε το επισκεφτήκατε;

4. Τι είναι αυτό που εντυπωσιάζει με την πρώτη ματιά τον επισκέπτη;

5. Περιγράψτε το τοπίο με λεπτομέρεια:
- τη ζωή μέσα σε αυτό τον χώρο (ζώα, φυτά),
- τις αλλαγές που συμβαίνουν με τις εποχές ή με την ώρα.

6. Γράψτε για κάτι που σας έκανε εντύπωση.

7. Γράψτε για τα συναισθήματα και για τις σκέψεις σας γι' αυτό τον τόπο.

Όταν περιγράφουμε κάτι, χρησιμοποιούμε συνήθως ρήματα σε χρόνο ενεστώτα. Χρησιμοποιούμε επίσης λέξεις και εκφράσεις που φανερώνουν τόπο (π.χ. πάνω, στο χωριό, στο δάσος, απέναντι από, από ψηλά, κοντά στη λίμνη, γύρω γύρω κτλ.).

Αξιολογώ το γραπτό μου

1. Έγραψα γι' αυτό που εντυπωσιάζει με την πρώτη ματιά τον επισκέπτη;
2. Περιέγραψα με λεπτομέρειες το τοπίο;
3. Χρησιμοποίησα επίθετα στην περιγραφή μου;
4. Χρησιμοποίησα λέξεις και εκφράσεις που φανερώνουν τόπο;
5. Έκανα παραγράφους;
6. Έψαξα στο λεξικό μου για την ορθογραφία δύσκολων λέξεων;
7. Μήπως έγραψα πολλές φορές τις ίδιες λέξεις, όπως: «ύστερα», «και» κτλ.;

2 Διαβάστε τις παρακάτω εκφράσεις με τη λέξη «νερό» και συζητήστε τη σημασία τους.

Πνίγεται σε μια κουταλιά νερό.

Κάνω μια τρύπα στο νερό.

Μπήκε το νερό στο αυλάκι!

- Βρείτε και γράψτε κι άλλες τέτοιες εκφράσεις με το νερό.

.....

.....

.....

.....

3 Θυμηθείτε το ρήμα *κυλάω/ώ* και συμπληρώστε τις προτάσεις με τα ρήματα των παρενθέσεων στον κατάλληλο χρόνο:

- Η γιαγιά μου, για να διαβάσει τον λογαριασμό του νερού, ... (φοράω/ώ) τα γυαλιά της.
- Χθες το μεσημέρι ο υπουργός ..... (μιλάω/ώ) για δυο ώρες στους δημοσιογράφους για το καινούριο φράγμα.
- Επειδή γίνονταν έργα στη γέφυρα, οι τροχονόμοι ..... (σταματάω/ώ) την κυκλοφορία των αυτοκινήτων κάθε δύο ώρες.
- Όταν ..... (γυρνάω/ώ) από την εκδρομή στη λίμνη Πλαστήρα, ... (τραγουδάω/ώ) τα αγαπημένα μας τραγούδια.
- Τα περισσότερα παιδιά ..... (αγαπάω/ώ) το κολύμπι.
- Πόση ώρα ..... (περπατάω/ώ) για να φτάσετε από το σπίτι σας στη θάλασσα;

4 Προσπαθήστε να φτιάξετε παρομοιώσεις με καθένα από τα ζευγάρια των προτάσεων:

- Το σύκο είναι γλυκό. Το μέλι είναι γλυκό.

.....

- Το πρόσωπό του είναι κόκκινο. Η παπαρούνα είναι κόκκινη.

.....

- Περπατούσε αργά. Η χελώνα περπατά αργά.

.....

- Έτρεμε από τον φόβο του. Το φύλλο τρέμει.

.....

- Τα μαλλιά του παππού είναι άσπρα. Το βαμβάκι είναι άσπρο.

.....

Το νερό στη θρησκεία, στους μύθους και στις παραδόσεις

1 Η μικρή Παντελίνα, μαθήτρια της Στ' τάξης, περιγράφει στους συμμαθητές της το έθιμο της Μπαρμπαρούσας μέσα από τη συνέντευξη που πήρε από τον κύριο Λάμπρο.

«Το έθιμο της Μπαρμπαρούσας»

— κ. Λάμπρο, από ποιο χωριό είστε;

— Από το Πέτα της Άρτας.

— Μπορείτε να μας μιλήσετε για ένα έθιμο της περιοχής σας;

— Ναι, τη «Μπαρμπαρούσα». Τους καλοκαιρινούς μήνες που δεν έβρεχε και η ξηρασία κρατούσε μέχρι το Νοέμβριο κινδύνευαν να καταστραφούν οι σοδειές και τα δέντρα. Γι' αυτό οι άνθρωποι σκαρφίζονταν αυτό το αστείο έθιμο για να συγκινήσουν το Θεό να στείλει μια βροχή.

— κ. Λάμπρο, μπορείτε να μας το περιγράψετε, σας παρακαλούμε;

— Βεβαίως. Ένας άνθρωπος ντυνόταν με πρασινάδες από ψάθες, φτέρες, μυρτιές και ό,τι άλλο διαθέτει η φύση. Μετά τον έδεναν με ένα σχοινί και τον γύριζαν στις γειτονιές του χωριού. Οι χωριανοί τον ακολουθούσαν με κανάτια νερό, τα οποία κατά διαστήματα τα άδειαζαν επάνω του. Το ίδιο έκαναν και οι νοικοκυρές, όταν περνούσε έξω από τα σπίτια τους. Το νερό που έριχναν πάνω στις φτέρες της «Μπαρμπαρούσας» (έτσι ονόμαζαν τον μασκαρεμένο άνθρωπο) συμβόλιζε το νερό της βροχής που θα έπεφτε για να ποτίσει τα δέντρα και τις καλλιέργειες των κατοίκων. Μερικοί γελούσαν μ' αυτό το θέαμα, αλλά «αυτός» πίστευε πως έκανε έργο σωτήριο. Καθώς γύριζαν τα στενά δρομάκια του χωριού, τραγουδούσαν κι ένα ποιηματάκι.

— Το θυμόσαστε, κ. Λάμπρο, αυτό το ποιηματάκι;

— Ναι, φυσικά και το θυμάμαι:

«Μπαρμπαρούσα περπατεί
το Θεό παρακαλεί
για να ρίξει μια βροχή
μια βροχή καλή καλή
για να γίνουνε τα στάρια
να γεννήσουνε τ' αμπάρια».

Ακόμη, ξέχασα να σας πω ότι μερικοί, αντί για νερό, πετούσαν χρήματα και η «Μπαρμπαρούσα» πήδαγε ψηλά σαν αρκούδα και τα 'πιανε.

— Σας ευχαριστούμε για τη συνέντευξη που μας δώσατε.

Παντελίνα Γεωργή, *Με ένα ποντίκι στη χώρα των εθίμων*,
εκδ. Σύγχρονη Εκπαίδευση, Αθήνα, 2002

- Το έθιμο της «Μπαρμπαρούσας» γινόταν στο Πέτα της Άρτας. Γνωρίζετε κάποιο έθιμο της περιοχής σας που γινόταν ή γίνεται ακόμα και έχει σχέση με το νερό;
- Ζητήστε και εσείς από έναν ηλικιωμένο να σας διηγηθεί κάποιο έθιμο ή κάποια παράδοση του τόπου σας.
- Ηχογραφήστε τη συνέντευξη και ακούστε τη στην τάξη.
- Μετά γράψτε τη σ' ένα φύλλο χαρτιού και φτιάξτε μια λαογραφική σελίδα για την εφημερίδα του σχολείου σας. Δουλέψτε σε ομάδες.

2

- Διαβάστε με προσοχή τις παρακάτω προτάσεις:
  - «Οι Νύμφες, θεότητες των γλυκών νερών, ήταν κόρες του Δία».
  - «Το νερό που έριχναν πάνω στις φτέρες της «Μπαρμπαρούσας» (έτσι ονόμαζαν τον μασκαρεμένο άνθρωπο) συμβόλιζε το νερό της βροχής...».
  - «Μετά από αυτό που έγινε στο διάλειμμα –την είσοδο των δύο σκύλων στο προαύλιο– αποφασίσαμε να κλειδώνουμε την εξώπορτα».
- Διαβάστε τες πάλι χωρίς τις λέξεις που είναι χρωματισμένες. Τι παρατηρείτε;

> Πολλές φορές, όταν θέλουμε να σχολιάσουμε, να εξηγήσουμε και να συμπληρώσουμε αυτό που λέμε, τότε χρησιμοποιούμε την παρένθεση, το κόμμα ή τη διπλή παύλα.

- Βάλτε τα κόμματα, την παρένθεση ή τη διπλή παύλα στο κατάλληλο σημείο της πρότασης.
  - Ήρθε μαζί μας και ο Κώστας ο ξάδερφος της Μαρίας. (κόμμα)
  - Οι αρχαίοι λαοί Έλληνες, Ρωμαίοι, Αιγύπτιοι λάτρευαν πολλούς θεούς. (παρένθεση)
  - Η Πηνελόπη η αγαπημένη μου θεία μού έφερε ένα βιβλίο για το νερό. (κόμματα)
  - Πήραμε μαζί μας στην εκδρομή παρόλο που δε συμφώνησαν όλοι και τον σκύλο μας τον Αζόρ. (διπλή παύλα)
  - Ο κύριος Νίκος ο μανάβης έτρεξε πρώτος να σβήσει τη φωτιά. (κόμματα)

Ο Νερουλάς

1 Σήμερα δεν υπάρχει το επάγγελμα του νερουλά. Ένα άλλο επάγγελμα που είχε σχέση με το νερό και τώρα έχει χαθεί είναι αυτό του παγοπώλη.

- Διαβάστε το ποίημα «Ο παγοπώλης» και συζητήστε στην τάξη για το επάγγελμά του.

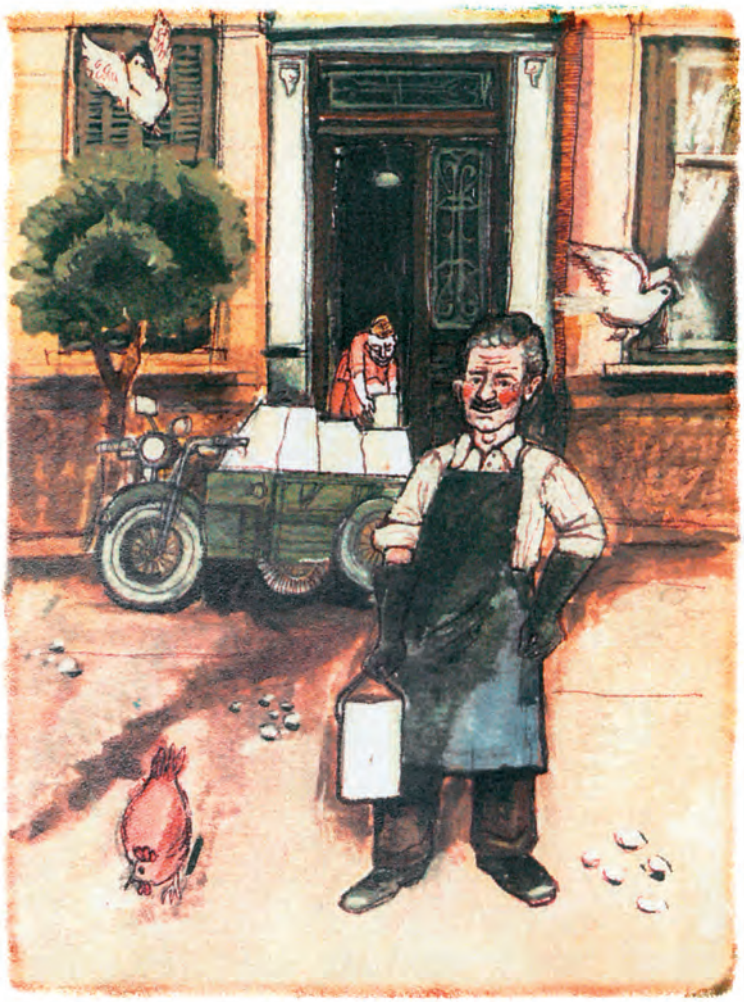

Ο ΠΑΓΟΠΩΛΗΣ

Επερνούσαν παγοπώλες
και μοιράζανε κολώνες.
Είχαν γίνει από νερό
που το πάγωναν καιρό,
το φαΐ να διατηρεί,
να 'ναι φρέσκο το τυρί,
το νεράκι δροσερό
μια φορά κι έναν καιρό.

Χατζηκοκολάκη Σοφία, *Επαγγέλματα παλιά που δεν υπάρχουν πια,* εκδ. Καμπανά, Αθήνα, 2000

- Γράψτε στο τετράδιό σας για το επάγγελμα του παγοπώλη με τη βοήθεια της εικόνας και των ερωτήσεων:
  - Σε ποια εποχή υπήρχε;
  - Ποιους εξυπηρετούσε;
  - Ποια εργαλεία χρησιμοποιούσε;
  - Υπάρχουν σήμερα παγοπώλες;
  - Πού μπορεί κάποιος να δει σήμερα τα εργαλεία που χρησιμοποιούσε ο παγοπώλης;

Το νερό ταξιδεύει

1 Το νερό μπορεί να είναι ένα ελεύθερο αγαθό, αφού η φύση μάς το προσφέρει δωρεάν. Όμως η αποθήκευσή του, η μεταφορά του, ο καθαρισμός του και η διανομή του έχουν μεγάλο κόστος. Γι' αυτό τον λόγο το νερό έχει τιμή και πωλείται.

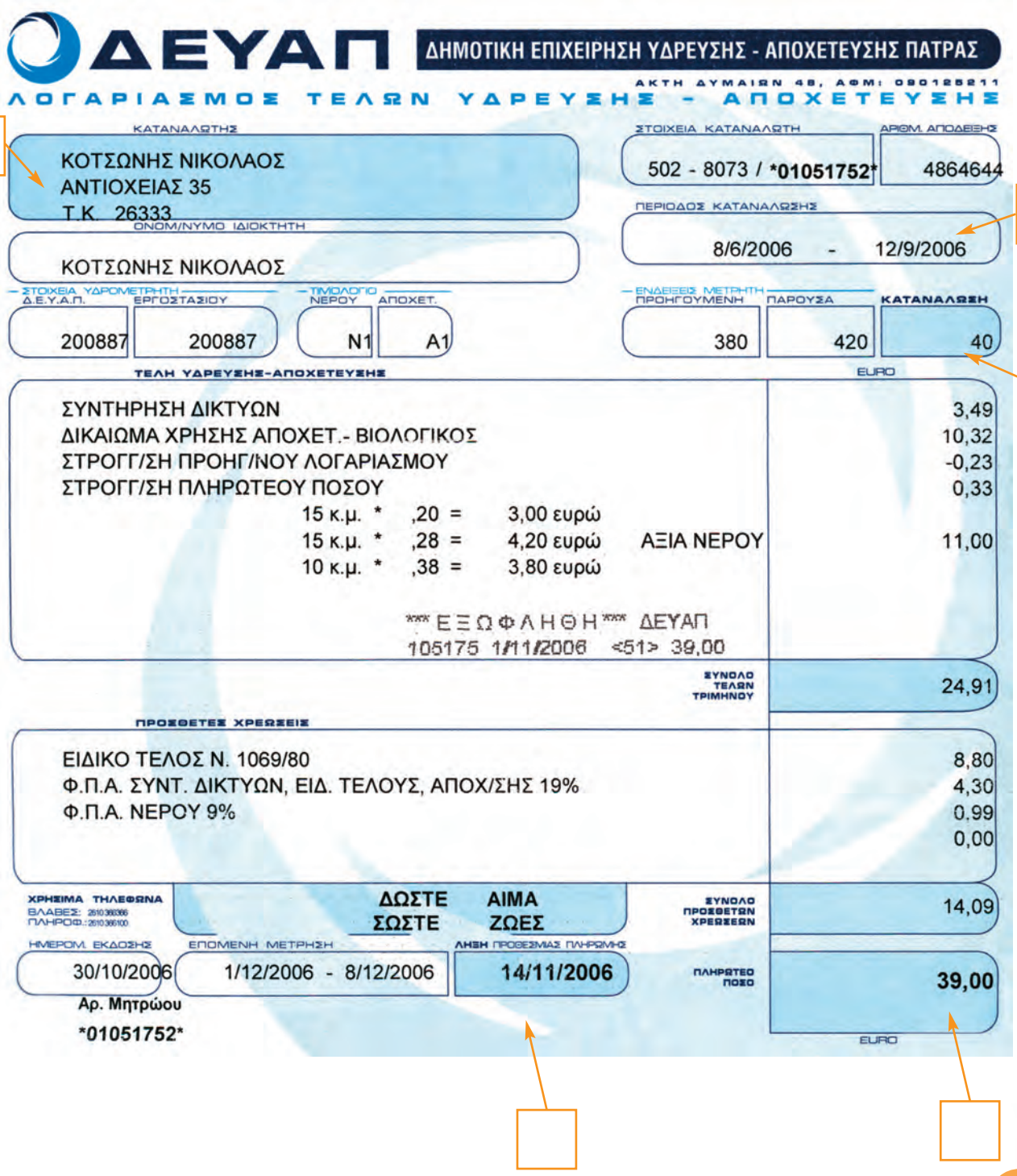

ΔΕΥΑΠ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΥΔΡΕΥΣΗΣ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

ΑΚΤΗ ΔΥΜΑΙΩΝ 48, ΑΦΜ: 090125211

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΤΕΛΩΝ ΥΔΡΕΥΣΗΣ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ
ΚΟΤΣΩΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ
ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ 35
Τ.Κ. 26333

ΟΝΟΜ/ΝΥΜΟ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ
ΚΟΤΣΩΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ: 502 - 8073 / *01051752*
ΑΡΙΘΜ. ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ: 4864644

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ: 8/6/2006 - 12/9/2006

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΔΡΟΜΕΤΡΗΤΗ Δ.Ε.Υ.Α.Π.	ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ	ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΝΕΡΟΥ	ΑΠΟΧΕΤ.	ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΜΕΤΡΗΤΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ	ΠΑΡΟΥΣΑ	ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ
200887	200887	N1	A1	380	420	40

ΤΕΛΗ ΥΔΡΕΥΣΗΣ-ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	EURO
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΔΙΚΤΥΩΝ	3,49
ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΧΡΗΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤ.- ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ	10,32
ΣΤΡΟΓΓ/ΣΗ ΠΡΟΗΓ/ΝΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	-0,23
ΣΤΡΟΓΓ/ΣΗ ΠΛΗΡΩΤΕΟΥ ΠΟΣΟΥ	0,33
15 κ.μ. * ,20 = 3,00 ευρώ 15 κ.μ. * ,28 = 4,20 ευρώ ΑΞΙΑ ΝΕΡΟΥ 10 κ.μ. * ,38 = 3,80 ευρώ	11,00
*** ΕΞΩΦΛΗΘΗ *** ΔΕΥΑΠ 105175 1/11/2006 <51> 39,00	
ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΛΩΝ ΤΡΙΜΗΝΟΥ	24,91

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΧΡΕΩΣΕΙΣ	
ΕΙΔΙΚΟ ΤΕΛΟΣ Ν. 1069/80	8,80
Φ.Π.Α. ΣΥΝΤ. ΔΙΚΤΥΩΝ, ΕΙΔ. ΤΕΛΟΥΣ, ΑΠΟΧ/ΣΗΣ 19%	4,30
Φ.Π.Α. ΝΕΡΟΥ 9%	0,99
	0,00
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΧΡΕΩΣΕΩΝ	14,09
ΠΛΗΡΩΤΕΟ ΠΟΣΟ	39,00

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ
ΒΛΑΒΕΣ: 2610366066
ΠΛΗΡΟΦ.: 2610366100

ΔΩΣΤΕ ΑΙΜΑ
ΣΩΣΤΕ ΖΩΕΣ

ΗΜΕΡΟΜ. ΕΚΔΟΣΗΣ	ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΤΡΗΣΗ	ΛΗΞΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ
30/10/2006	1/12/2006 - 8/12/2006	14/11/2006

Αρ. Μητρώου
01051752

EURO

Τι μπορούμε να δούμε σε μια απόδειξη λογαριασμού ύδρευσης:

- Γράψτε σε κάθε τετραγωνάκι στον λογαριασμό του νερού τον αριθμό που αντιστοιχεί:

  1. Στην ποσότητα του νερού που καταναλώθηκε σε κ.μ. (κυβικά μέτρα).

  2. Στα στοιχεία του καταναλωτή.

  3. Στο συνολικό ποσό που πρέπει να πληρωθεί.

  4. Στην περίοδο κατανάλωσης.

  5. Στη λήξη προθεσμίας πληρωμής.

- Αναζητήστε στον τελευταίο λογαριασμό ύδρευσης και αποχέτευσης του σπιτιού σας αυτά τα στοιχεία που υπάρχουν στον λογαριασμό του Δήμου Πατρέων και κυκλώστε τα.

2 Στην Πάτρα, η Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης-Αποχέτευσης ονομάζεται με σύντομο τρόπο ΔΕΥΑΠ.

Αρκτικόλεξα είναι οι συντομογραφίες που σχηματίζονται από τα αρχικά γράμματα των λέξεων ή από τις αρχικές συλλαβές των λέξεων μιας φράσης. Τα αρκτικόλεξα διαβάζονται σαν μια λέξη και γράφονται πάντα με κεφαλαία γράμματα, π.χ. ΔΕΗ = Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΕΛΤΑ = Ελληνικά ΤΑχυδρομεία

- Στον λογαριασμό Ύδρευσης υπάρχουν αρκτικόλεξα. Συμπληρώστε δίπλα τους ολόκληρες τις λέξεις από τις οποίες σχηματίστηκαν:

  ΤΚ: .....

  ΦΠΑ: .....

- Γράψτε τα αρκτικόλεξα των παρακάτω λέξεων:

  Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων = ...

  Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος = ...

  Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία = ...

  Ευρωπαϊκή Ένωση = ...

3

Καλώ όλα τα παιδιά! Επείγον! Να έχετε τον νου σας για τυχόν **διαρροές νερού** στο σπίτι σας. Ψάξτε σε όλες τις κρυψώνες: στους τοίχους, στις βρύσες, στις τουαλέτες... ακόμη και στην αυλή, στο λάστιχο του ποτίσματος.

Ξέρεις ότι μια μικρή διαρροή μπορεί να σπαταλήσει πολύ νερό;

Παράδειγμα: Μια διαρροή νερού μπορεί να γεμίσει ένα φλιτζάνι σε 10 λεπτά, μπορεί να σπαταλήσει περίπου 10.000 λίτρα νερό μέσα σε έναν χρόνο. Πόσο είναι αυτό; Φτάνει να σκεφτείς πως, για να ξοδέψεις τόσο πολύ νερό, θα έπρεπε να πίνεις 65 ποτήρια νερό την ημέρα για έναν ολόκληρο χρόνο!

Γίνε ανιχνευτής διαρροών

Να πώς:

- Πρώτα βάλε τους γονείς σου να σε μάθουν πώς να διαβάζεις το μετρητή του νερού (ρολόι). Αν έχετε μετρητή, μάλλον θα βρίσκεται σε κάποια γωνία στο υπόγειο του σπιτιού, έξω από την εξώπορτα ή στο πεζοδρόμιο, σκεπασμένος με ένα τσιμεντένιο ή μεταλλικό καπάκι.
- Διάλεξε κάποια στιγμή όπου όλοι θα λείπουν από το σπίτι και κανένας δε θα χρησιμοποιεί νερό, όταν ας πούμε, είναι να πάτε για ψώνια ή στο σινεμά.
- Πριν φύγετε, ρίξε μια ματιά στο μετρητή και σημείωσε κάπου την ένδειξη. Μόλις γυρίσεις στο σπίτι ξανακοίταξε το μετρητή και δες τι γράφει. Αν άλλαξαν οι αριθμοί, τότε μάλλον ανακάλυψες κάποια διαρροή νερού! Πες στους γονείς σου για την ανακάλυψή σου.

The earthworks group, 50 απλά πράγματα που μπορούν να κάνουν τα παιδιά για να σώσουν τη Γη, εκδ. «Το ΠΟΝΤΙΚΙ», Αθήνα,1990

Τι άλλο μπορείς να κάνεις εσύ για να μην ξοδεύεις άσκοπα το νερό...

- όταν πλένεις τα δόντια σου;

.....

.....

- όταν πλένεις τα πιάτα;

.....

.....

- όταν κάνεις μπάνιο;

.....

.....

- όταν περισσεύει νερό στο ποτήρι που πίνεις;

.....

.....

Το Εργαστήρι της Γλώσσας

1 Συμπληρώστε τα γράμματα που λείπουν στις παρακάτω λέξεις και βάλτε τόνο όπου χρειάζεται:

__δρευση	υδραγ__γείο	ατμόσφ__ρα	__γρασία
εξάτμ__ση	ωκ__ανός	__δρατμοί	παγετ__νες
ωφέλ__μος	οφ__λω	__φειλή	__φελώ
βρ__ση	__δροφόρα	σωλ__νας	δίκτ__ο
εμφιάλ__ση	__δραυλικός	__δρόγειος	κ__λάω
πλημμ__ρίζω	πλ__σιμο	δοχ__ο	κολ__μπήθρα
βάφτ__ση	υπόγ__ος	π__γές	ρ__άκια

2 Η λέξη που δίνει μια ιδιότητα στο υποκείμενο του ρήματος της πρότασης λέγεται .....

Σημειώστε (**Υ**) για το υποκείμενο, (**Ρ**) για το ρήμα, (**Α**) για το αντικείμενο και (**Κ**) για το κατηγορούμενο στις παρακάτω προτάσεις:

- Η συζήτηση ήταν ευχάριστη.
  ( ) ( ) ( )
- Ο Βαγγέλης χαϊδεύει τον σκύλο του.
  ( ) ( ) ( )
- Η Αλεξάνδρα έγινε γιατρός.
  ( ) ( ) ( )
- Ο αρχιτέκτονας σχεδίασε το σπίτι.
  ( ) ( ) ( )
- Η Ισμήνη φαίνεται λυπημένη.
  ( ) ( ) ( )
- Οι εργάτες έφτιαξαν τον δρόμο.
  ( ) ( ) ( )

3 Βάλτε Π στα τετραγωνάκια των φράσεων που έχουν παρομοίωση:

- Η φωνή της δασκάλας μας ήταν σαν μουσική απαλή και αρμονική. ☐
- Όταν ξημέρωσε, ξεκινήσαμε για το χωριό. ☐
- Να ζήσεις σαν τα ψηλά βουνά. ☐
- Ήταν τόσο όμορφα τα τριαντάφυλλα, λες και ήταν ψεύτικα. ☐
- Λες να έχει καλό καιρό αύριο; ☐

Το Εργαστήρι της Γλώσσας

4 Συμπληρώστε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις βάζοντας τα ρήματα των παρενθέσεων στον ενεστώτα, στο κατάλληλο πρόσωπο και στον κατάλληλο αριθμό.

- Από τη βεράντα του σπιτιού μου ..... (κοιτάω/ώ) τα παιδιά που παίζουν.
- Η Γεωργία ..... (χαιρετάω/ώ) τη μητέρα της που φεύγει για τη δουλειά.
- Η μητέρα ..... (βαστάω/ώ) το μωρό στην αγκαλιά της.
- Με ..... (πονάω/ώ) τόσο πολύ το δόντι μου, που έχω μια εβδομάδα να πάω στο σχολείο.

Ξαναγράψτε τις προτάσεις μεταφέροντας τα ρήματα στο ίδιο πρόσωπο του παρατατικού. Να κάνετε όλες τις απαραίτητες αλλαγές στην πρόταση.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 Γράψτε στη γενική και στην αιτιατική του πληθυντικού τα ουσιαστικά:

Ο άντρας	των	τους .....
Ο παπάς	.....	.....
Ο βοριάς	.....	.....
Ο τουρίστας	.....	.....
Ο σφουγγαράς	.....	.....

6 Βοηθήστε τον κύριο Κώστα να δημοσιεύσει την παρακάτω αγγελία στην εφημερίδα αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με συντομογραφίες.

Ενοικιάζεται δυάρι 70 τετραγωνικών μέτρων, στον τρίτο όροφο πολυκατοικίας, οδός Χρυσανθέμων 3, 150 μέτρα από την πλατεία Ελευθερίας. Πληροφορίες στον κύριο Κώστα, τηλέφωνο 29130.35114, ώρες από 10 πριν το μεσημέρι έως 1 μετά το μεσημέρι.

.....

.....

.....

4 Ενότητα

Εμένα με νοιάζει...

Στάση βροχοσταλίδων

1

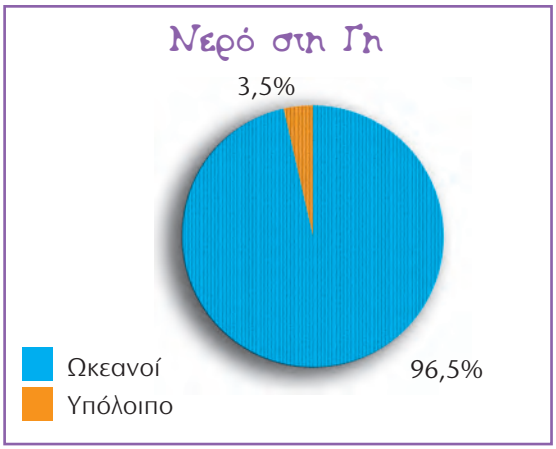

Το νερό στο σώμα μας

Απίστευτο κι όμως αληθινό! Το 75% του σώματός μας είναι νερό!

Το πιο πιθανό είναι να πεθάνει κανείς αν μείνει τρεις μέρες χωρίς νερό.

Το νερό αποτελεί το 50% των οστών μας.

Μια ζωή σαν τη δική μου, UNICEF, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2004

- Παρατηρήστε τις εικόνες και συζητήστε για τη σπουδαιότητα του νερού στη ζωή μας.

- Στην Ευρώπη μια τετραμελής οικογένεια χρησιμοποιεί περίπου 3.500 λίτρα νερού την εβδομάδα. Το σχήμα δείχνει πόσο νερό ξοδεύεται στο πλύσιμο και σε άλλες δραστηριότητες.

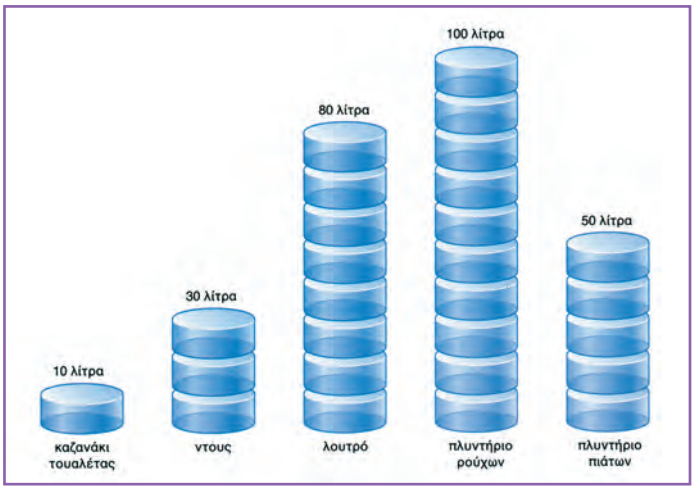

Παιδική Εγκυκλοπαίδεια, *Πατάκης-Oxford*, 11ος τόμος, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2001

Το νερό όμως δεν είναι άφθονο και γι' αυτό δε θα πρέπει να το σπαταλούμε. Μπορείτε να σκεφτείτε και να γράψετε τρόπους για να περιορίσουμε τη σπατάλη του πόσιμου νερού;

1. Είναι προτιμότερο να κάνουμε ένα ντους από ένα λουτρό στην μπανιέρα.
2. .....
3. .....
4. .....

2

Δικαίωμα στο νερό

Το Τσεμπακόλι είναι ένα ορεινό χωριό στη Νότια Ινδία που έχει μεγάλο πρόβλημα με το πόσιμο νερό, όπως και άλλες περιοχές του πλανήτη μας.

Οι πηγές στο Τσεμπακόλι είναι αφύλαχτες. Αυτό σημαίνει ότι από το ίδιο μέρος που παίρνουν νερό οι άνθρωποι πηγαίνουν να πιουν και ζώα που μολύνουν το νερό προκαλώντας ασθένειες στους κατοίκους.

Πολλές ανθρωπιστικές οργανώσεις (όπως η Action Aid) συνεργάστηκαν ώστε οι ίδιοι οι κάτοικοι να φτιάξουν πηγάδια. Τα πηγάδια αυτά σφραγίζονται και στο πάνω μέρος τους τοποθετείται μία αντλία για να μην μπορούν να πίνουν ζώα από αυτά. Έτσι, δε μολύνεται πια το νερό.

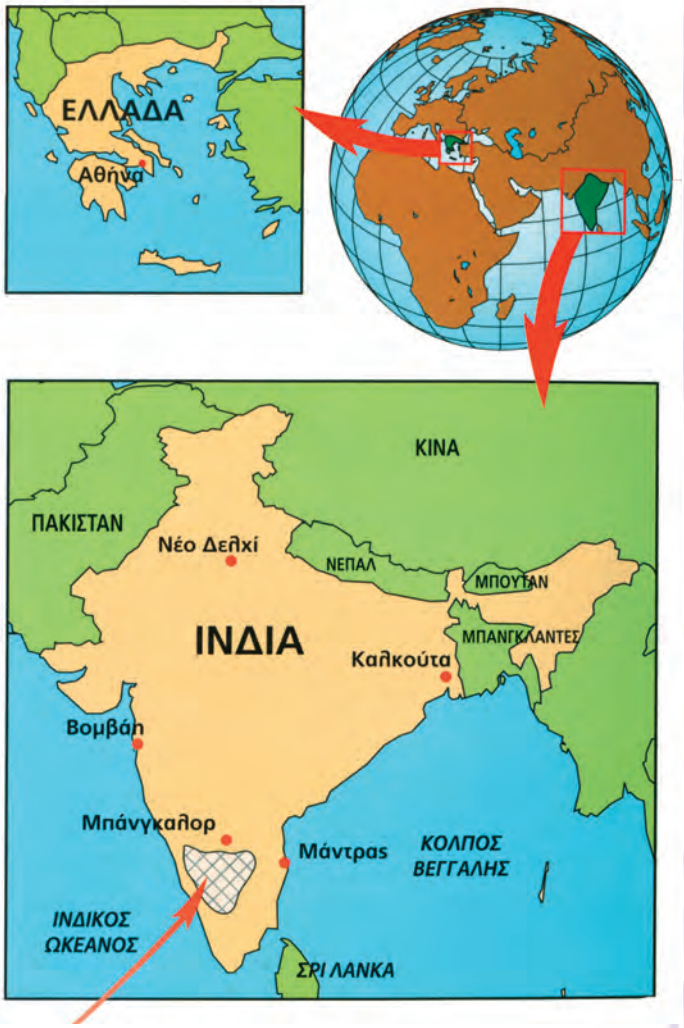

Τσεμπακόλι

Θέλω πάνω από μία ώρα με τα πόδια για να φτάσω στο πηγάδι από όπου παίρνουμε νερό. Όταν το δοχείο γεμίσει, είναι ήδη πολύ βαρύ για να το κουβαλήσω μέχρι το σπίτι.

Αν είχαμε ένα πηγάδι με καθαρό νερό, δε θα κινδυνεύαμε από ασθένειες.

Η Σεντού είναι 11 χρονών. Ζει μαζί με τη μητέρα της, τον πατέρα της και τα άλλα της τρία αδέλφια. Η οικογένειά της χρειάζεται περίπου 24 λίτρα νερού τη μέρα. Το νερό το φέρνει εκείνη και η μητέρα της. Κάθε φορά μπορούν να κουβαλήσουν μόνο 6 λίτρα.

Εκπαιδεύοντας τους αυριανούς Έλληνες Πολίτες του κόσμου, Action Aid Ελλάς

- Πόσες φορές θα χρειαστεί να πάνε στην πηγή κάθε μέρα;
- Αν χρειάζεται τόσο χρόνο για να φέρει νερό, τι δε θα μπορεί να κάνει η Σεντού από αυτά που κάνουν τα κορίτσια της ηλικίας της;
- Μπορείτε να συγκρίνετε την ποσότητα του νερού που ξοδεύει η οικογένεια της Σεντού με την ποσότητα του νερού που ξοδεύει μια οικογένεια στην Ευρώπη;

3 Συμπληρώστε τα κενά των προτάσεων με τα ουσιαστικά που βρίσκονται στην παρένθεση στην κατάλληλη πτώση. Μετά βάλτε τα ουσιαστικά της παρένθεσης στον άλλο αριθμό και γράψτε τις προτάσεις κάνοντας τις κατάλληλες αλλαγές.

- Ο νομάρχης κάλεσε τους ..... (δήμαρχος) της περιοχής να παραδώσουν τους ..... (κατάλογος) με τα ονόματα των ψηφοφόρων.

  .....

  .....

- Η πόρτα του ..... (λαχανόκηπος) έσπασε από τον δυνατό ..... (άνεμος).

  .....

  .....

- Ο ..... (πρόεδρος) του εμπορικού ..... (σύλλογος) μίλησε για το ωράριο των καταστημάτων.

  .....

  .....

Στάση βροχοσταλίδων (συνέχεια)

1 Σε κάθε ομάδα λέξεων μία λέξη είναι γραμμένη λάθος. Βρείτε την και γράψτε τη δίπλα σωστά.

Α. δάκρυα, στάχυα, βράδυα, δίχτυα: .....

Β. βράδυ, δύχτι, στάχυ, δάκρυ: .....

Γ. ακριβαίνω, μολίνω, μαθαίνω, πίνω: .....

Δ. περιβάλλον, θάλασσα, σύννεφα, μόλλυνση: .....

2 Τα παιδιά της Δ' τάξης, για να βοηθήσουν τα παιδιά να διαδώσουν παντού ότι η γη κινδυνεύει από τη μόλυνση του περιβάλλοντος, ανέλαβαν να φτιάξουν μια αφίσα με τίτλο: **«Η Προστασία του περιβάλλοντος».**

Επειδή ο τίτλος ήταν μεγάλος και δε χωρούσε στην αφίσα, τα παιδιά τον άλλαξαν και έγραψαν: **«Προστατεύω το περιβάλλον».**

- Συζητήστε τι άλλαξε στον καινούριο τίτλο.
- Φτιάξτε αφίσες κάνοντας το ίδιο με τους παρακάτω πέντε τρόπους με τους οποίους προστατεύουμε το περιβάλλον.
  - ✿ Ο καθαρισμός των ακτών.

    .....
  - ✿ Η χρήση ηλιακής ενέργειας.

    .....
  - ✿ Η ανακύκλωση του χαρτιού.

    .....
  - ✿ Η κατανάλωση βιολογικών προϊόντων.

    .....

    .....
  - ✿ Η μείωση της ηχορύπανσης.

    .....

    .....

Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών: Οδηγός ορθής πρακτικής, εικονογρ. Gear Print, ΥΠΕΧΩΔΕ 2003

3

- Συζητήστε στην τάξη προβλήματα που πιθανόν υπάρχουν στην περιοχή σας σε σχέση με **τη μόλυνση του περιβάλλοντος**.
- Γράψτε μια επιστολή στον δήμαρχο ή σε μια περιβαλλοντική οργάνωση για το πιο σημαντικό από αυτά.

Η Ραλλού θα σας βοηθήσει να θυμηθείτε πώς γράφουμε μια επιστολή.

- Στο πάνω δεξιό μέρος του χαρτιού μας γράφουμε τον τόπο όπου βρισκόμαστε όταν γράφουμε την επιστολή και στην ίδια σειρά την ημερομηνία. Αν ο παραλήπτης δε γνωρίζει τα στοιχεία μας, τα γράφουμε στο πάνω αριστερό μέρος της επιστολής.
- Αφήνουμε μια σειρά κενή και από κάτω αριστερά γράφουμε την προσφώνηση. Αν ο παραλήπτης είναι φίλος μας, τότε αρχίζουμε με, π.χ., «Αγαπητή Άννα», «Άννα μου», ενώ, αν ο παραλήπτης είναι κάποιος που δε γνωρίζουμε καλά, «Αγαπητέ κύριε Παπαδόπουλε». Αν ο παραλήπτης είναι άγνωστος, γράφουμε απλά «Κύριε/κυρία» και το όνομά του/της.
- Συνεχίζουμε την επιστολή από αριστερά προσέχοντας να αλλάζουμε παράγραφο όταν χρειάζεται.
- Κλείνουμε την επιστολή με έναν χαιρετισμό και την υπογραφή μας. Αν ο παραλήπτης είναι γνωστός μας ή φίλος μας, τότε γράφουμε, π.χ., «Με πολλή αγάπη», «Σε φιλώ» κ.ά., ενώ, αν ο παραλήπτης είναι άγνωστος, «Με εκτίμηση».

Όταν γράφουμε μια επιστολή, προσέχουμε:

- Να δώσουμε στον παραλήπτη, με απλό και κατανοητό τρόπο, όλες τις πληροφορίες που του είναι απαραίτητες για να καταλάβει τον σκοπό για τον οποίο γράφουμε την επιστολή.
- Να κάνουμε ξεκάθαρες ερωτήσεις, αν ζητάμε από τον παραλήπτη κάποιες απαντήσεις.
- Να διαβάζονται τα γράμματά μας εύκολα.

.... Δημοτικό σχολείο ..... Εμένα με νοιάζει...

οδός .....

τηλ./φαξ .....

e-mail..... Τόπος, Ημερομηνία .....

Προσφώνηση:
Αγαπητ... κ.

περιγράψτε:

- ποιο είναι το πρόβλημα
- ποια είναι η αιτία που το δημιούργησε
- ποιες είναι οι συνέπειες του προβλήματος στο περιβάλλον
- τι λύσεις προτείνετε

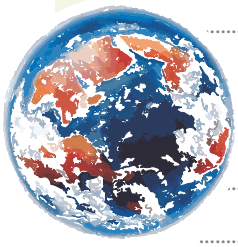

Χαιρετισμός-υπογραφή:
Με εκτίμηση
Οι μαθητές...

Την επιστολή την κλείνουμε σ' έναν φάκελο. Στο μπροστινό μέρος του φακέλου και στο επάνω αριστερό γράφουμε το όνομα και τη διεύθυνση του αποστολέα (την οδό, τον αριθμό, τον ταχυδρομικό κώδικα, την περιοχή όπου μένει και τη χώρα, αν το γράμμα στέλνεται στο εξωτερικό). Στο κάτω δεξιό μέρος του φακέλου γράφουμε το όνομα και τη διεύθυνση του παραλήπτη (την οδό, τον αριθμό, τον ταχυδρομικό κώδικα, την περιοχή όπου μένει και τη χώρα, αν ο παραλήπτης μένει στο εξωτερικό).

Βάζουμε γραμματόσημα και τη στέλνουμε με το ταχυδρομείο.

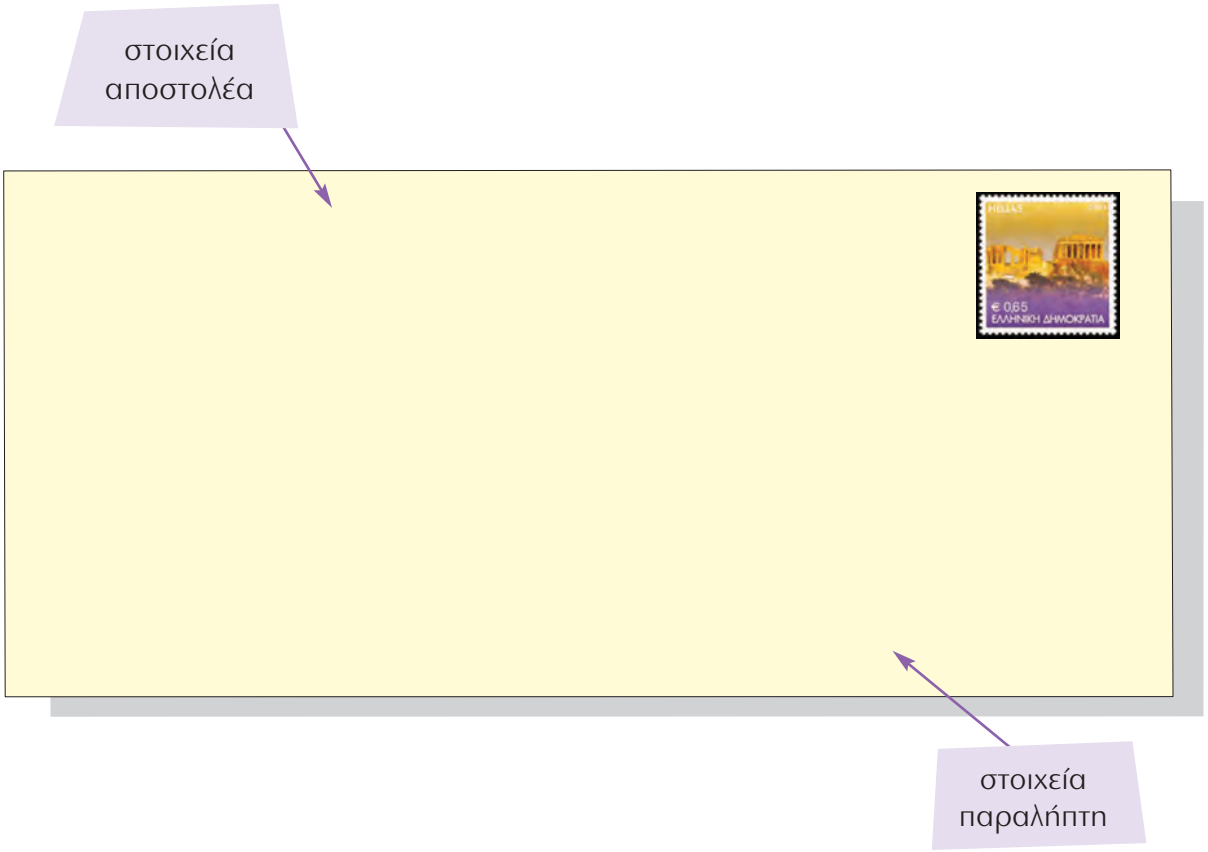

Αξιολογώ το γραπτό μου

1. **Έγραψα στο κατάλληλο μέρος της επιστολής τον τόπο και την ημερομηνία;**
2. **Πρόσεξα την προσφώνηση;**
3. **Έγραψα προσεκτικά, με απλό, κατανοητό και σύντομο τρόπο, όσα ήθελα να πω;**
4. **Μήπως έγραψα πολλές φορές τα ίδια πράγματα;**
5. **Έκλεισα την επιστολή με έναν χαιρετισμό και την υπογραφή μου;**
6. **Έκανα παραγράφους;**
7. **Πρόσεξα την εμφάνιση του γραπτού μου;**

Χρησιμοποίησέ το ξανά... και ξανά... και ξανά...

1 Ξαναγράψτε τις προτάσεις αντικαθιστώντας όσα ουσιαστικά μπορείτε με τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας, όπως στο παράδειγμα:

- Πρέπει να ρίχνουμε τις εφημερίδες στους ειδικούς κάδους ανακύκλωσης.

  Πρέπει να **τις** ρίχνουμε στους ειδικούς κάδους ανακύκλωσης.

- Ο Δήμαρχος είπε στους υπεύθυνους του Πάρκου τα νέα.

  .....

- Έδωσα το καλάθι μου στον μανάβη για να βάλει τα λαχανικά.

  .....

- Η γιαγιά αγόρασε ένα ποδήλατο στην Αγγελική.

  .....

2 Ξέρετε ότι, για να διαλυθεί στον βυθό ένα πλαστικό μπουκάλι, χρειάζονται 450 χρόνια, ενώ για ένα κουτί από αλουμίνιο 200-500 χρόνια;

- Πόσες μέρες χρειάζεται ένα πλαστικό μπουκάλι για να διαλυθεί στον βυθό;

  .....

- Αν πίνατε 4 κουτάκια πορτοκαλάδα την εβδομάδα ο καθένας σας, πόσα απορρίμματα θα κάνατε όλοι οι μαθητές της τάξης σας σε έναν μήνα;

  .....

Σκουπίδια στη θάλασσα

1 Η Ραλλού, που νοιάζεται πολύ για την προστασία του περιβάλλοντος, σας προτείνει να κάνετε το σχολείο σας «οικολογικό». Βρήκε στο διαδίκτυο την ιστοσελίδα του 2ου δημοτικού σχολείου Βροντάδου Χίου (**http://www.chiosnet.gr/schoolpe/ecoschools.htm**), που πήρε μέρος στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Οικολογικά σχολεία».

Ποιες πληροφορίες σάς δίνει η ιστοσελίδα; Αναζητήστε την, αν θέλετε, στο διαδίκτυο με τη βοήθεια του δασκάλου σας.

2 Το 2ο δημοτικό σχολείο Βροντάδου πήρε μέρος στο πρόγραμμα «Οικολογικά σχολεία» με θέμα την ανακύκλωση. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα είχε μεγάλη επιτυχία. Το σχολείο ονομάστηκε οικολογικό και επιβραβεύτηκε με την οικολογική σημαία, που από το φθινόπωρο του 2000 κυματίζει μπροστά από το σχολείο.

- Θα θέλατε να πάρει μέρος το σχολείο σας στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα «Οικολογικά σχολεία»; Με ποιο θέμα;

- Στείλτε ένα γράμμα ή ένα ηλεκτρονικό μήνυμα στους μαθητές της Δ' τάξης του 2ου δημοτικού σχολείου Βροντάδου ζητώντας περισσότερες πληροφορίες για τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα και κυρίως για το πώς τα κατάφεραν να πάρουν την οικολογική σημαία.

.... Δημοτικό σχολείο .....

οδός .....

τηλ./φαξ .....

e-mail.....

Τόπος, Ημερομηνία .....

Φίλοι και φίλες

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Σας ευχαριστούμε

Φιλικά

οι μαθητές της Δ' τάξης

του ... Δημοτικού Σχολείου .....

3 Προσπαθήστε να απαγγείλετε με τέτοιο τρόπο το ποίημα, ώστε όλοι όσοι σας ακούσουν να τρέξουν να βοηθήσουν το νερό να βρει το «ρ» του.

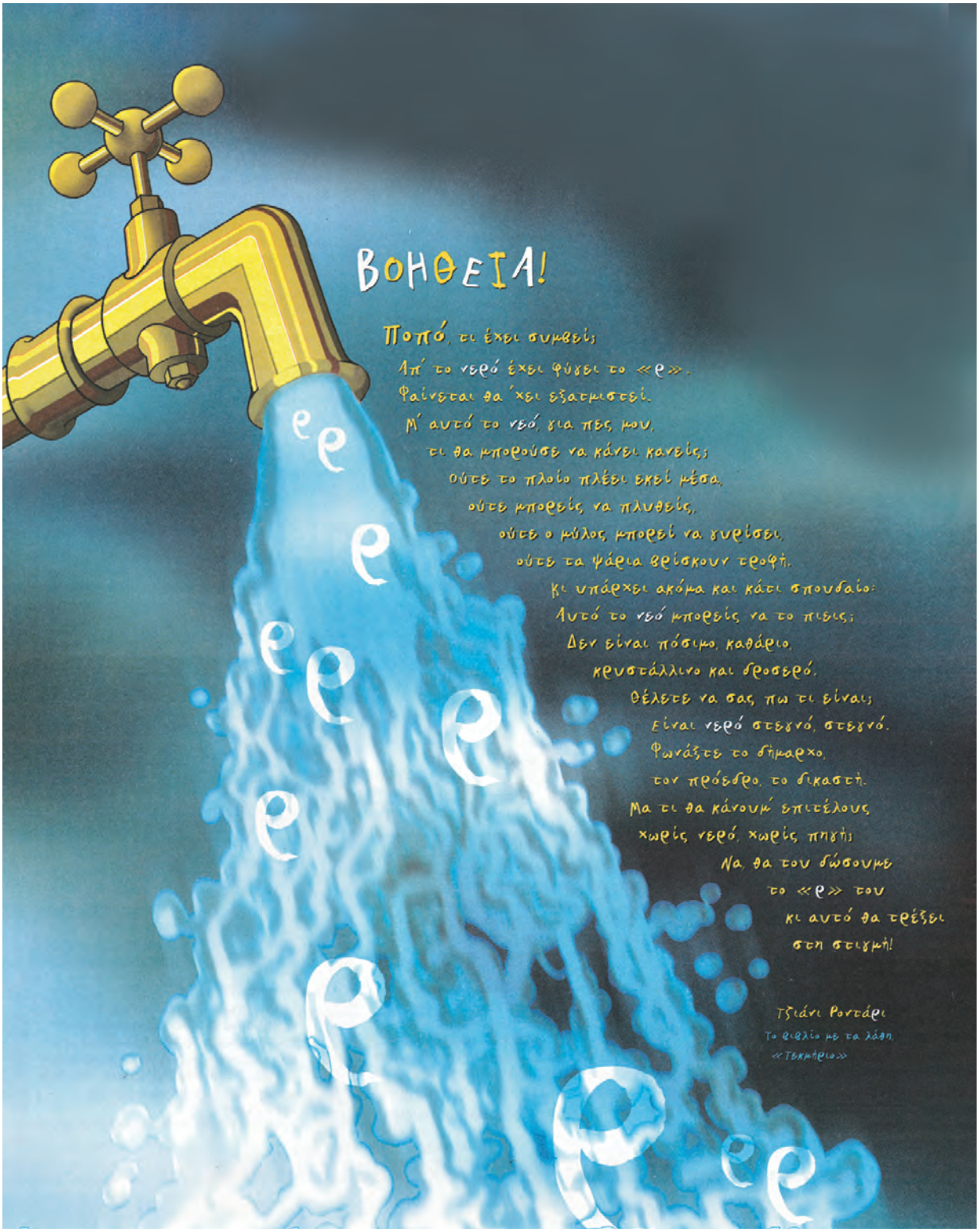

παιδική εφημερίδα της *Καθημερινής, Οι Ερευνητές πάνε παντού,* 23/03/2002

Το Εργαστήρι της Γλώσσας

1 Μετατρέψτε τα ρήματα των παρακάτω φράσεων σε ονόματα κάνοντας όποιες αλλαγές χρειάζονται:

- Ο καιρός άλλαξε. → Η αλλαγή του καιρού.
- Η Εθνική μας ομάδα νίκησε. → .....
- Ο πολεμιστής φοβήθηκε. → .....
- Το ρεύμα διακόπηκε. → .....

Μετατρέψτε τα ονόματα των παρακάτω φράσεων σε ρήματα κάνοντας όποιες αλλαγές χρειάζονται:

- Η μόλυνση της ατμόσφαιρας. → Η ατμόσφαιρα μολύνεται.
- Η επιστροφή των ναυτικών. → .....
- Η γέννηση του μωρού. → .....
- Η ταλαιπωρία των επιβατών. → .....

2 Στο κείμενο που ακολουθεί υπογραμμίστε το οριστικό άρθρο και κυκλώστε τους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών:

«Το νέο εργοστάσιο δεν ήταν πολύ μακριά από την πόλη. Είκοσι όλα κι όλα λεπτά ποδαρόδρομος. Το είδαν ν' απλώνεται τεράστιο, περιτριγυρισμένο με έναν ψηλό μαντρότοιχο. Ολοκαίνουριο με τις σύγχρονες εγκαταστάσεις του και με δυο ψηλές καμινάδες που τις τύλιγε ένας πυκνός μαύρος καπνός. Δεν τους άρεσε να τον βλέπουν να απλώνει τα σκούρα χέρια του γύρω από τα δέντρα και τα βράχια της περιοχής και να τα αρρωσταίνει».

Χάρης Σακελλαρίου, *Ο θυμός του Ποσειδώνα*,
εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1991 (διασκευή)

3 Γράψτε **οι**, **η**, **ι** στα κενά των παρακάτω λέξεων και τονίστε όπου χρειάζεται.

π__ημα, π__ητής, π__γαίνω, ηθοπ__ός,

προσωποπ__ηση, π__νακας,

προειδοπ__ηση, πρόβλ__μα, χρησιμοπ__ηση,

ποδ__λατο, φαρμακοπ__ός, επιπλοπ__είο.

4 Συμπληρώστε τα κενά των προτάσεων βάζοντας τα ουσιαστικά που βρίσκονται στην παρένθεση στην κατάλληλη πτώση.

- Η ομιλία του ..... (δάσκαλος) διακόπηκε από τον ..... (θόρυβος) των αυτοκινήτων.
- Το χρώμα του ..... (μαντρότοιχος) ξεθώριασε από το χαλάζι και τις βροχές.
- Τα παιδιά, απ' όλους τους γιατρούς, φοβούνται πιο πολύ τους ..... (οδοντίατρος) και τους ..... (παιδίατρος).
- Οι ..... (κάτοικος) του γειτονικού χωριού χρησιμοποιούν τα νερά των ..... (χείμαρρος) για να ποτίζουν τα χωράφια τους.

5 Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις με τις λέξεις που παράγονται από τις λέξεις που είναι μέσα στον κύκλο:

- Τα σχολικά είδη ..... κάθε χρόνο.
- Η Στέλλα και ο Χρήστος βρήκαν πρώτοι τη ..... του προβλήματος.
- Το βράδυ, η πλατεία ..... από τις φωνές των παιδιών.
- Οι οικοδόμοι ..... πολύ σκληρά.
- Ο πατέρας της Βαρβάρας είναι καπετάνιος και ..... συχνά σε ξένες χώρες.
- Τον τελευταίο καιρό, ο Νίκος ..... να προσέχει περισσότερο την ορθογραφία του.

ακριβός
λύνω
ήσυχος
δουλειά
ταξίδι
αρχή

6 Συμπληρώστε μέσα στο κουτάκι **Α** για κάθε απλή πρόταση και **Σ** για κάθε σύνθετη.

- Η Κέρκυρα, η Ζάκυνθος και η Λευκάδα είναι νησιά του Ιονίου πελάγους. ☐
- Η Κρήτη είναι μεγάλο νησί. ☐
- Ο Φίλιππος είναι ένα ψηλό και αδύνατο αγόρι. ☐
- Το περασμένο Σαββατοκύριακο πήγαμε μια κοντινή εκδρομή. ☐
- Τα κορίτσια παίζουν κρυφτό, κυνηγητό και κουτσό. ☐

5 Ενότητα

Ασφαλώς... κυκλοφορώ

Μάθημα Κυκλοφοριακής Αγωγής

1 Ξαναγράψτε τον παρακάτω διάλογο, όπως θα μιλούσαμε μεταξύ μας, χρησιμοποιώντας ελλειπτικές προτάσεις.

– Σου εύχομαι καλή μέρα! .....

– Και εγώ εύχομαι σε σένα καλημέρα! .....

– Για πού πας εσύ; .....

– Πηγαίνω στο βιβλιοπωλείο. Και εσύ για πού πας; .....

– Εγώ πηγαίνω στο σπίτι μου. .....

2 Διακρίνετε τα είδη των παρακάτω προτάσεων και σημειώστε δίπλα από κάθε πρόταση: **Α** για τις απλές, **Σ** για τις σύνθετες και **Ε** για τις ελλειπτικές.

Ο μαθητής πέρασε τον δρόμο.	
Ο Νίκος αγόρασε για το ποδήλατο καινούριο καθρέφτη και κράνος.	
Η Καίτη και η Μαρία είναι και οι δυο ποδηλάτισσες.	
Καλό ταξίδι!	
Ο οδηγός σταμάτησε το λεωφορείο.	
Ώρα για διάλειμμα.	

3 Βρείτε και κυκλώστε στο κρυπτόλεξο που ακολουθεί οριζόντια και κάθετα έξι λέξεις... με τροχούς.

Τ	Ε	Τ	Ρ	Α	Τ	Ρ	Ο	Χ	Ο
Ρ	Α	Ρ	Β	Τ	Ρ	Υ	Φ	Φ	Π
Ο	Κ	Ο	Θ	Λ	Ο	Ω	Ρ	Ο	Χ
Χ	Ο	Χ	Δ	Ο	Χ	Ο	Υ	Δ	Ι
Ο	Χ	Ο	Ι	Π	Α	Τ	Χ	Τ	Σ
Σ	Ι	Φ	Τ	Α	Ι	Π	Α	Ρ	Υ
Π	Τ	Ο	Ρ	Ε	Α	Ρ	Ι	Ο	Σ
Ι	Κ	Ρ	Ο	Χ	Α	Ο	Α	Χ	Η
Τ	Ρ	Ο	Χ	Ο	Ν	Ο	Μ	Ο	Σ
Ο	Α	Σ	Ο	Υ	Ε	Υ	Α	Σ	Α

4 Ένα παιδί μετακόμισε στη γειτονιά σας. Δώστε του γραπτές οδηγίες πώς μπορεί να έρθει στο σχολείο με ασφάλεια.
Οι παρακάτω λέξεις θα σας βοηθήσουν.
(δεξιά, αριστερά, ευθεία, περνώ, προχωρώ, πρώτος, δεύτερος δρόμος, στρίβω, χωματόδρομος, οδός, λεωφόρος, διασταύρωση, φανάρια, σχολικός τροχονόμος, διάβαση, σκάλες)

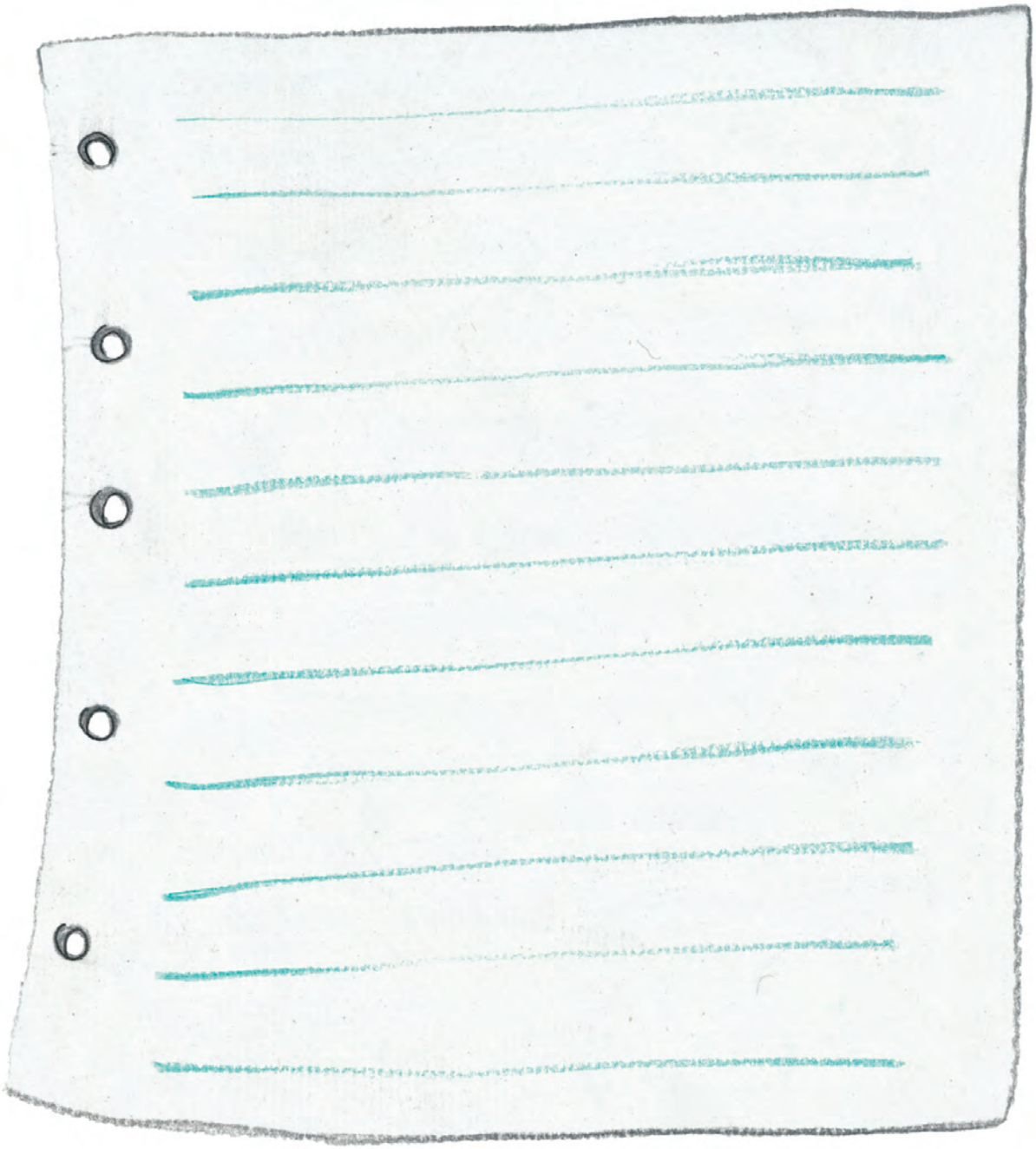

Στον δρόμο με τον Σωτήρη

1 Ο Σωτήρης σάς συμβουλεύει:

«Περνώ το φανάρι, όταν είναι πράσινο για τους πεζούς. Παίρνω τη ζωή μου στα σοβαρά».
«Όταν είμαι πεζός, δεν παίζω στις διαβάσεις».

Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις με τα ρήματα «παίρνω» και «περνώ» στον κατάλληλο χρόνο και στο κατάλληλο πρόσωπο:

- Το λεωφορείο ..... όλους τους επιβάτες από τις στάσεις από όπου .....
- Όταν ..... το ποδήλατό σου, να..... προσεκτικά από τις διαβάσεις των πεζών.
- Θα πάμε σε ένα καινούριο εστιατόριο που άνοιξε στον πεζόδρομο, θα δοκιμάσουμε νέες γεύσεις και ..... πολύ ωραία.
- Να ..... να ..... το φυλλάδιο της Κυκλοφοριακής Αγωγής που ξέχασες σπίτι μου.

2 Σχηματίστε τις οικογένειες των λέξεων «πεζός» και «παίζω». Μπορείτε να συμβουλευτείτε και το λεξικό σας.

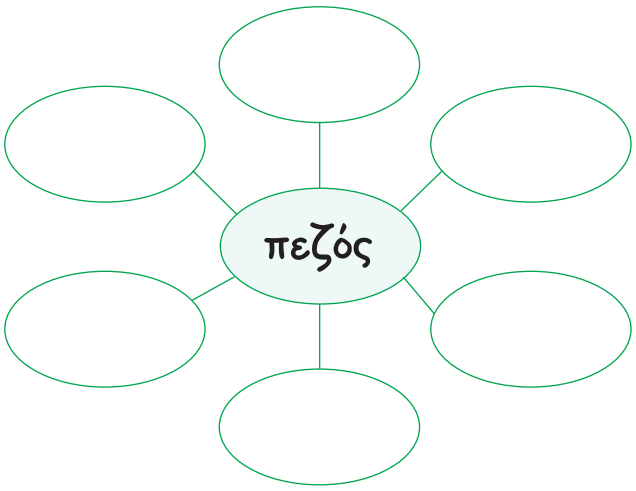

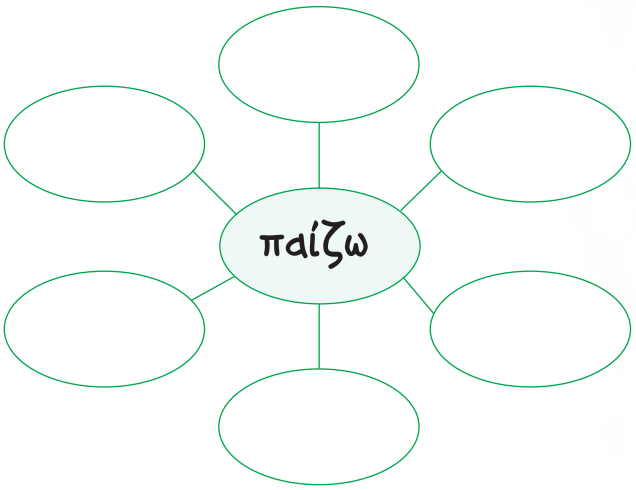

3 Στον οδηγό Κυκλοφοριακής Αγωγής «70 Βήματα με Οδική Ασφάλεια» του Υπουργείου Μεταφορών διαβάστε τις οδηγίες για τους ποδηλάτες (βήματα 40 έως 44).

Παρκάροντας το ποδήλατό σου

40 Να διαλέγεις προσεκτικά το μέρος που θα αφήσεις το ποδήλατό σου· δεν θα πρέπει να εμποδίζει την κυκλοφορία των πεζών και των οχημάτων.

Στις διαβάσεις πεζών

41 Να σταματάς στις διαβάσεις για να περάσουν οι πεζοί.

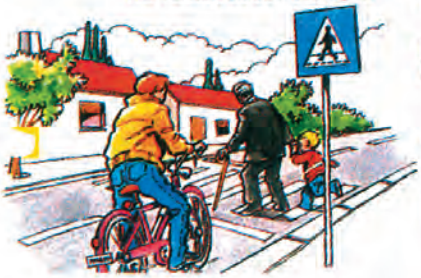

Πρόσεχε ιδιαίτερα τα μικρά παιδιά και τους ηλικιωμένους.

42 Τήρησε αυστηρά τον **Κ.Ο.Κ.** και στις διαβάσεις «Πελεκάνου».

Άλλοι χρήστες του δρόμου

43 Να προσέχεις όταν πλησιάζεις σε ζώα. Ν' αφήνεις σ' αυτά αρκετό χρόνο για να μετακινηθούν. Οι ξαφνικοί ήχοι τρομάζουν τα ζώα, γι' αυτό μη χρησιμοποιείς το κουδούνι.

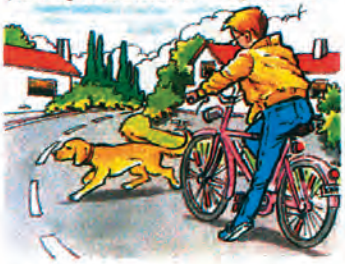

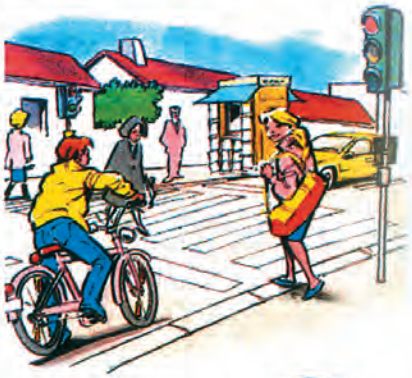

Ποδηλατόδρομος

44 Σε περίπτωση που υπάρχει δρόμος αποκλειστικά για ποδήλατα, να τον χρησιμοποιείς.

Υ.Μ.Ε., «70 Βήματα με Οδική Ασφάλεια», Αθήνα, 1993

Γράψτε την πρώτη και την τελευταία οδηγία στον πληθυντικό αριθμό κάνοντας τις κατάλληλες αλλαγές:

40 .....

.....

.....

.....

44 .....

.....

.....

.....

*διάβαση «Πελεκάνου»: διάβαση με σηματοδότη που ενεργοποιεί ο πεζός με ένα κουμπί για να περάσει απέναντι.

Ένα αλλιώτικο Πάρκο!

1 Συζητήστε στις ομάδες σας για τη σημασία των παρακάτω σημάτων.
Γράψτε τώρα κάτω από κάθε πινακίδα τη σημασία της.

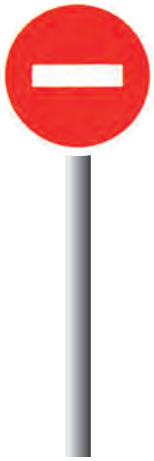

....

....

....

....

2 Υπάρχουν σήματα ακόμα και για τους Αϊ-Βασίληδες!!!

- Σχεδιάστε και εσείς τα δικά σας πρωτότυπα σήματα και παρουσιάστε τα στην τάξη.

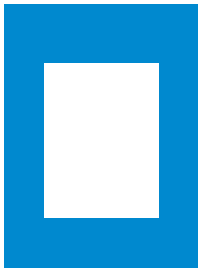

....

....

....

- Γράψτε κάτω από κάθε σήμα τη σημασία του.

Ένα Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής... στην αυλή του σχολείου σας!

3

- Συζητήστε στην τάξη πώς θα μπορούσατε, με τη βοήθεια του Συλλόγου Γονέων, να οργανώσετε στην αυλή του σχολείου σας μια μέρα με θέμα: **«Οδηγώ το ποδήλατό μου με ασφάλεια».**
- Φτιάξτε με χαρτόνια σήματα οδικής κυκλοφορίας.
- Ετοιμάστε φυλλάδια με τους βασικούς κανόνες που πρέπει να ξέρουν και να τηρούν οι ποδηλάτες και μοιράστε τα σε όλους τους μαθητές του σχολείου σας.
- Δημιουργήστε ένα μικρό Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής στην αυλή του σχολείου σας.
- Α, και μην ξεχάσετε! Κάποιος πρέπει να αναλάβει τον ρόλο του τροχονόμου.

Θυμηθείτε τις συμβουλές του για τους ποδηλάτες.

Η Ραλλού σάς δείχνει παρακάτω μερικά από τα καθήκοντα ενός τροχονόμου:

- ✓ η ρύθμιση της κυκλοφορίας,
- ✓ η ενημέρωση των οδηγών,
- ✓ η τιμωρία των απρόσεκτων οδηγών,
- ✓ η αφαίρεση των πινακίδων κυκλοφορίας στους παραβάτες του ΚΟΚ,
- ✓ η διακοπή της κυκλοφορίας σε περίπτωση ατυχήματος,
- ✓ ο έλεγχος της άδειας οδήγησης των οδηγών.

Άρα το παιδί που θα αναλάβει τον ρόλο του τροχονόμου θα πρέπει να:

- ✓ ρυθμίζει την κυκλοφορία
- ✓ .....
- ✓ .....
- ✓ .....
- ✓ .....
- ✓ .....

Ρόδα είναι και γυρίζει

1

Η Σταματία ήταν μπροστά στο ατύχημα του αδελφού της, του Γρηγόρη. Το είδε και στη συνέχεια το περιέγραψε στους γιατρούς.

Εσείς έτυχε ποτέ να βρεθείτε μπροστά σε ένα ατύχημα που έπαθε κάποιος στο σχολείο, στο σπίτι, στην παιδική χαρά ή στον δρόμο; Περιγράψτε το ατύχημα που είδατε. Οι ερωτήσεις στα συννεφάκια θα σας βοηθήσουν να γράψετε τα γεγονότα με μια σειρά και να χωρίσετε το κείμενό σας σε παραγράφους.

Πότε έγινε;

Πού έγινε;

Τι ακριβώς έγινε;
(πρόσωπα και γεγονότα χωρίς λεπτομέρειες)

Πώς έγινε;
(με ποια σειρά έγιναν τα γεγονότα)

Γιατί έγινε;
(ποια ήταν η αιτία)

Τι έγινε μετά; (ποιες ήταν οι συνέπειες)

Τι σκέψεις έκανες και τι ένιωσες;

Αξιολογώ το γραπτό μου

1. Έγραψα όλα όσα γνώριζα για το ατύχημα;
2. Έγραψα για την αιτία και τις συνέπειες του ατυχήματος;
3. Περιέγραψα τα γεγονότα με τη σειρά που έγιναν;
4. Έγραψα για το πώς ένιωσα;
5. Έκανα παραγράφους;
6. Πρόσεξα την ορθογραφία και τα γράμματά μου;

Το Εργαστήρι της Γλώσσας

1 Συμπληρώστε τα γράμματα που λείπουν στις παρακάτω λέξεις και βάλτε τόνο όπου χρειάζεται:

χαρ__τε	π__ρνώ	μιλ__στε	ποδηλάτ__σα
ασφάλ__α	π__ζός	απαγορε__εται	κ__κλοφορία
συζητ__στε	βιαστ__τε	όχ__μα	υποχρε__τικός
π__ρνω	τροχ__α	ρ__θμίζω	στα__ροδρόμι
ατ__χημα	χαρ__στε	γεμ__στε	πιαστ__τε

2 Διακρίνετε τα είδη των παρακάτω προτάσεων και σημειώστε δίπλα από κάθε πρόταση: **Α** για τις απλές, **Σ** για τις σύνθετες και **Ε** για τις ελλειπτικές.

Τα πορτοκάλια, τα μανταρίνια και τα μήλα είναι φρούτα.	
Ο δρόμος είναι χαλασμένος.	
Καλή όρεξη!	
Το πούπουλο είναι ελαφρύ και απαλό.	
Σταματήστε.	
Οι γονείς συζητούν με τα παιδιά τους.	

3 Συμπληρώστε τα κενά των παρακάτω προτάσεων βάζοντας τα ουδέτερα ουσιαστικά που είναι στην παρένθεση στην κατάλληλη πτώση και στον κατάλληλο αριθμό:

- Μου αρέσει το χρώμα του ..... (φόρεμα) σου.
- Η γιαγιά μού έλεγε ότι είχε να ταΐσει πέντε ..... (στόμα).
- Τα κοινόχρηστα της πολυκατοικίας τα πληρώνουν οι ένοικοι όλων των ..... (διαμέρισμα).
- Στις τελευταίες ανασκαφές βρέθηκε το κεφάλι του ..... (άγαλμα) του Διονύσου.
- Ο θείος Γιάννης είναι άνθρωπος των ..... (γράμμα).
- Το ..... (χρώμα) του ουρανού είναι γαλανό.
- Τα ..... (όνομα) των μαθητών είναι γραμμένα στην τελευταία σελίδα του ..... (πρόγραμμα) της σχολικής γιορτής.

4 Γράψτε την παρακάτω οδηγία για τους ποδηλάτες στον πληθυντικό αριθμό.

«Να προσέχεις όταν πλησιάζεις σε ζώα. Να αφήνεις σε αυτά αρκετό χρόνο για να μετακινηθούν. Οι ξαφνικοί ήχοι τρομάζουν τα ζώα. Γι' αυτό, μη χρησιμοποιείς το κουδούνι».

.....

.....

.....

.....

5 Στις παρακάτω οδηγίες χρησιμοποιούνται ρήματα: α) στην οριστική, β) στην υποτακτική και γ) στην προστακτική έγκλιση. Βρείτε ποια έγκλιση χρησιμοποιείται σε κάθε οδηγία και γράψτε τη στις άλλες δυο εγκλίσεις.

- Προσέχουμε ιδιαίτερα τα μικρά παιδιά και τους ηλικιωμένους.

.....

.....

- Να σταματάτε στις διαβάσεις για να περάσουν οι πεζοί.

.....

.....

- Καθίστε στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου σωστά δεμένοι με τη ζώνη ασφαλείας.

.....

.....

.....

.....

6 Γράψτε μία πρόταση για καθεμιά από τις λέξεις «παίζω», «πεζός», «παίρνω» και «περνώ».

.....

.....

.....

.....

6 Ενότητα

Ιστορίες παιδιών

Κορίτσι

1 Στο τραγούδι του το κορίτσι λέει: «μπαίνω μέσα **στον** μπαξέ ... πέφτω πάνω **στη** ροδιά». Παρατηρήστε το τελικό **(ν)** στις λέξεις **στον** και **στη** και η Ραλλού θα σας βοηθήσει να θυμηθείτε πότε γράφουμε το τελικό **ν** στις λέξεις.

Μερικές λέξεις άλλοτε διατηρούν το τελικό **ν** και άλλοτε όχι. Οι λέξεις αυτές είναι:

- Το άρθρο **τη(ν)**
- Η προσωπική αντωνυμία **αυτή(ν) - τη(ν)**
- Οι άκλιτες λέξεις **δε(ν), μη(ν).**

Οι λέξεις αυτές διατηρούν το τελικό **ν** όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει από:

- τα φωνήεντα: **α, ε, η, ι, ο, υ, ω**
- τα σύμφωνα: **κ, π, τ**
- τα δίψηφα σύμφωνα: **μπ, ντ, γκ, τσ, τζ**
- τα διπλά σύμφωνα: **ξ, ψ**

Διατηρούν πάντα το τελικό **ν**:

- το επίρρημα **σαν**
- η προσωπική αντωνυμία **αυτόν - τον**
- η αόριστη αντωνυμία **έναν**, το αόριστο άρθρο και το αριθμητικό **έναν**
- το οριστικό άρθρο **τον**

2 Ο Ρώσος συνθέτης Σεργκέι Προκόφιεφ έγραψε ένα μουσικό παραμύθι για παιδιά με ήρωα τον Πέτρο. Ο Πέτρος είναι ένα μικρό αγόρι που ζει σε ένα σπίτι μέσα στο δάσος. Κυκλώστε τη σωστή φράση μέσα στις παρενθέσεις, γράψτε τη στα κενά και διαβάστε πώς αρχίζει το παραμύθι:

«Ένα όμορφο πρωινό, ο Πέτρος αποφάσισε να παίξει στο λιβάδι πίσω από ..... (την μάντρα, τη μάντρα) του σπιτιού του. Άνοιξε ..... (τη ξύλινη, την ξύλινη) αυλόπορτα και βγήκε ..... (στην λιακάδα, στη λιακάδα). Ο φιλαράκος του, το μικρό πουλί, τραγουδούσε ευτυχισμένο στο πιο ψηλό κλαδί ενός μεγάλου δέντρου.

Ακριβώς εκείνη ..... (τη στιγμή, την στιγμή), ο Πέτρος άκουσε πίσω του ..... (έναν δυνατό, ένα δυνατό) θόρυβο. Αργά, σεινάμενη κουνάμενη, η πάπια διέσχισε το λιβάδι και πλησίασε ..... (την λιμνούλα, τη λιμνούλα). Έπειτα μ' ένα πέταγμα βρέθηκε μέσα στο νερό. Γύρισε και φώναξε ..... (στο Πέτρο, στον Πέτρο): «Έλα, Πέτρο, να κολυμπήσεις κι εσύ, ... (μην φοβάσαι, μη φοβάσαι) ..... (δε παγώνεις, δεν παγώνεις). Το πρωινό μπάνιο είναι το καλύτερο».

Προκόφιεφ Σεργκέι, *Ο Πέτρος κι ο Λύκος*, εκδ. Άγκυρα, Αθήνα, 1999 (διασκευή)

Το μεγάλο μυστικό

1 Η περιπέτεια άρεσε στην παρέα των παιδιών τόσο όσο και η σκανταλιά. Ο Μάρκος διηγείται μία από τις σκανταλιές τους.

Συμπληρώστε στο παρακάτω κείμενο τα ρήματα που βρίσκονται στις παρενθέσεις σε χρόνο **αόριστο** για να την ανακαλύψετε.

Ο αρχηγός ..... (δίνω) συμβουλές στον Δημήτρη και αυτός, αφού ..... (βγάζω) ένα μεγάλο βότσαλο από την τσέπη του, το ..... (ρίχνω) με όλη του τη δύναμη προς τη χουρμαδιά. Ο τόπος ..... (γεμίζω) με τον χρυσαφένιο καρπό. Όμως, για κακή του τύχη, οι περισσότεροι χουρμάδες ..... (πέφτω) μέσα στην αυλή του γειτονικού σπιτιού. Με γρήγορες κινήσεις ..... (μαζεύω) όσους μπορούσε και ..... (γυρίζω) καμαρωτός πίσω στην παρέα.

2 Ο Δημήτρης δεν κατάφερε να μαζέψει αρκετούς χουρμάδες για όλα τα παιδιά. Ο αρχηγός της ομάδας δίνει συμβουλές στον Μάρκο για το πώς αυτός θα τα καταφέρει καλύτερα.

Συμπληρώστε τα ρήματα των παρενθέσεων σε χρόνο **συνοπτικό μέλλοντα** για να διαβάσετε τι του είπε.

«..... σου ..... (δίνω) αυτό το μεγάλο βότσαλο και εσύ με τη σειρά σου .... (φτάνω) κοντά στη χουρμαδιά και ..... το ..... (ρίχνω) με όλη σου τη δύναμη. Μ' αυτό τον τρόπο οι χουρμάδες .... (πέφτω) στο έδαφος. Εσύ ..... τους ..... (μαζεύω), όσο πιο γρήγορα μπορείς, και .... (γυρίζω) αμέσως πίσω στην παρέα προσέχοντας να μη σε δει κανείς. Αν τα καταφέρεις, ... σου ..... (χαρίζω) την πετονιά μου».

3 Ο αδερφός του Μάρκου, που ήταν μικρότερος, άκουσε τη διήγηση του αδερφού του και δεν κατάλαβε τη φράση «... το **ημίφως** της σπηλιάς». Έψαξε στο λεξικό και βρήκε ότι η λέξη ημίφως σημαίνει το λιγοστό φως, το μισοσκόταδο. Είναι σύνθετη και σχηματίζεται από το ημι-, που δηλώνει ότι κάτι είναι μισό ή δεν έχει ολοκληρωθεί, και το ουσιαστικό φως.

Βοηθήστε τον να συμπληρώσει τις παρακάτω προτάσεις διαλέγοντας, από τις λέξεις που είναι στο συννεφάκι, την κατάλληλη κάθε φορά.

ημιευθεία, ημίχρονο, ημιώροφος, ημίθεος

Αν δυσκολευτείτε με τη σημασία των λέξεων, μπορείτε να συμβουλευτείτε και εσείς το λεξικό σας.

- Ο Ηρακλής ήταν ένας από τους ..... της ελληνικής μυθολογίας.
- Μια ..... έχει αρχή, αλλά δεν έχει τέλος.
- Στο δεύτερο ..... η ομάδα μας ήταν καλύτερη και κέρδισε τον αγώνα.
- Στον ..... της διπλανής πολυκατοικίας υπάρχουν πολλά γραφεία.

4 Γράψτε στο τετράδιό σας μια περιπέτεια που έχετε ζήσει και σας φόβισε πολύ. Οι ερωτήσεις στα συννεφάκια θα σας βοηθήσουν. Κατόπιν, διαβάστε το κείμενό σας στην τάξη, έτσι ώστε να μεταδώσετε την αγωνία σας στους συμμαθητές σας.

1. Πού και πότε συνέβησαν αυτά που διηγείστε;
2. Ποια πρόσωπα πήραν μέρος στην ιστορία;
3. Ποιο ήταν το πρόβλημα;
4. Ποια εμπόδια παρουσιάστηκαν;
5. Πώς νιώσατε και τι σκεφτήκατε κατά τη διάρκεια της περιπέτειάς σας;
6. Τι κάνατε; Πώς αντιδράσατε;
7. Ποιες ήταν οι συνέπειες των πράξεών σας;
8. Τι άλλο συνέβη που δεν το περιμένατε;
9. Ποιο ήταν το τέλος της περιπέτειάς σας;

Αξιολογώ το γραπτό μου

1. Περιέγραψα την περιπέτειά μου με λεπτομέρειες;
2. Έγραψα για το πώς ένιωσα;
3. Χρησιμοποίησα διαλόγους για να γίνει πιο ζωντανή η διήγησή μου;
4. Είναι το τέλος της διήγησής μου ενδιαφέρον;
5. Περιέγραψα τα γεγονότα με τη σειρά που έγιναν;
6. Χρησιμοποίησα ρήματα σε χρόνο παρατατικό και αόριστο;
7. Χώρισα το κείμενό μου σε παραγράφους;
8. Πρόσεξα την ορθογραφία και τα γράμματά μου;

Ο αδελφός της Ασπασίας

Να έχετε στον νου σας συνέχεια ότι γράφει η Ασπασία.

1 Την ιστορία μάς τη διηγείται ο Δαμιανός σε μια σελίδα από το ημερολόγιό του.

Συζητήστε τι νομίζετε ότι έγραψε η Ασπασία την ίδια μέρα στο ημερολόγιό της, όταν βρήκε τον Δαμιανό μέσα στο δωμάτιο να πειράζει τα πράγματά της.

Δουλέψτε σε ομάδες και επιλέξτε να διηγηθείτε το επεισόδιο στο δωμάτιο της Ασπασίας από τη ματιά ενός άλλου προσώπου της ιστορίας.

- Πώς θα το περιέγραφε ο μπαμπάς;
- Πώς θα το περιέγραφε η μαμά;
- Πώς θα το περιγράφατε εσείς;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2 Διαβάστε το παρακάτω κείμενο και βάλτε στα κενά το ρήμα κάθομαι στον σωστό του τύπο.

Ο Δαμιανός ..... στο ίδιο θρανίο με τον Θοδωρή. Και στην Τρίτη τάξη τα παιδιά ..... μαζί. Η δασκάλα είπε όμως στα παιδιά ότι θα αλλάξουν θέσεις για το δεύτερο τρίμηνο. Τα παιδιά, που ..... μέχρι τώρα στις μπροστινές θέσεις, μετά τα Χριστούγεννα ..... στις τελευταίες. Ο Δαμιανός ελπίζει ότι του χρόνου ..... πάλι μαζί με τον φίλο του.

3 Ο Δαμιανός πήρε κάποιες «Μεγάλες Αποφάσεις». Υποσχέθηκε κρυφά στον εαυτό του να γίνει καλύτερος. Βάλτε τα ρήματα της παρένθεσης στον **εξακολουθητικό μέλλοντα** για να διαβάσετε τις Μεγάλες Αποφάσεις του:

- Αποφασίζω να φτιάξω τον γραφικό μου χαρακτήρα κι έτσι τα γράμματά μου ..... (διαβάζω) πιο εύκολα, ακόμα και από μένα τον ίδιο!
- Το μεσημεριανό φαγητό ..... (ετοιμάζομαι) από τη μητέρα, αλλά το τραπέζι ..... (στρώνομαι) από εμένα χωρίς γκρίνιες.
- ..... (είμαι) πιο τακτικός με τα πράγματά μου. ..... (τοποθετώ) τα βιβλία στα ράφια, ... (τακτοποιώ) τα παπούτσια και τα ρούχα στις ντουλάπες. Έτσι, δε ..... (κουράζομαι) η μαμά μου κι εγώ να ψάχνουμε για να βρούμε τα πράγματά μου στο μπαλκόνι ή κάτω από τα σεντόνια μου.

4 Συμπληρώστε τις καταλήξεις των ρημάτων με τον σωστό τύπο **-τε** ή **-ται** για να μάθετε τι γίνεται κάθε βράδυ στο σπίτι των παιδιών.

Όταν όλη η οικογένεια της Ασπασίας κάθε___ στο σαλόνι για να δει τηλεόραση, συχνά υπάρχουν διαφωνίες.

— Εσείς θέλε___ να βλέπε___ όλο ειδήσεις, παραπονιούνται τα παιδιά.

— Κι εσείς να παρακολουθεί___ όλο κινούμενα σχέδια, απαντά ο μπαμπάς.

— Αυτή η σειρά παίζε___ χρόνια και δε θέλω να τη χάσω με τίποτα, λέει η γιαγιά.

— Με τους τσακωμούς δε γίνε___ τίποτα, είπε η μαμά και όπως πάντα βρήκε τη λύση! Να δουν όλοι μια ελληνική ταινία.

Όταν γράφετε, να προσέχετε πώς γράφεται η κάθε λέξη!

Ο εξάχρονος ήρωας της Ορλεάνης

1 Στο επόμενο τεύχος της σχολικής εφημερίδας αποφασίσατε να δημοσιεύσετε άρθρα με ενδιαφέρον και πρωτότυπο περιεχόμενο. Η Ραλλού, για να σας βοηθήσει, βρήκε και έκοψε δύο άρθρα από την εφημερίδα, αλλά μέσα στη βιασύνη της ξέχασε να κόψει και τους τίτλους τους.

Διαβάστε τα άρθρα και δώστε εσείς έναν τίτλο που ταιριάζει.

Θυμηθείτε ότι ένας **τίτλος** πρέπει να είναι σύντομος αλλά και εντυπωσιακός!

.....

Τέσσερις φορές την εβδομάδα, οι Κενυάτες βιβλιοθηκάριοι Τζόζεφ και Σάμιουελ μαζί με τους βοηθούς τους φορτώνουν τρεις καμήλες με 750-800 βιβλία από τη βιβλιοθήκη της πόλης Γκαρίσα και αρχίζουν ένα μακρινό και δύσκολο ταξίδι.

Σκοπός τους είναι να μεταφέρουν τα βιβλία στα απομονωμένα χωριά της ανατολικής Κένυας, όπου τα περιμένουν με λαχτάρα εκατοντάδες παιδιά αλλά και μεγάλοι. Για τα παιδιά, αυτά τα βιβλία είναι μικρά «παράθυρα» που τους επιτρέπουν να μάθουν για άλλους κόσμους, άλλους πολιτισμούς και άλλες συνήθειες.

Περιοδικό *Τα Σαΐνια,* Σεπτέμβριος 2005 (διασκευή)

Προφανώς κάτι μας λένε τα κατοικίδιά μας, αλλά τι είναι αυτό; Συνήθως βγάζουμε διάφορα συμπεράσματα για το τι μπορεί να σκέφτονται όταν μας κοιτούν στα μάτια και νιαουρίζουν ή όταν βγάζουν διάφορους ήχους. Τι είναι όμως ακριβώς αυτό που λένε; Και τι θα λέγατε εάν υπήρχε μια συσκευή που θα μεταφράζει όλα αυτά τα νιαουρο- και γαβγο- λογάκια;

Μια ιαπωνική εταιρία παιχνιδιών κατασκεύασε μια συσκευή η οποία «μεταφράζει» τις γατο-λέξεις σε ανθρωπολέξεις! Η συσκευή, σύμφωνα με τους κατασκευαστές, θα μεταφράζει τους ήχους της γάτας σε ανθρώπινες φράσεις, όπως: «δε μου αρέσει αυτό», «πού μπορώ να ξύσω τα νύχια μου;» κτλ.

Πολύ θα θέλαμε μια συσκευή που να μεταφράζει στις γάτες και στους σκύλους αυτά που λέμε εμείς, π.χ. «όχι εκεί τα νύχια», «όχι, όχι την παντόφλα»,... Θα γινόταν σίγουρα ένας πραγματικά ενδιαφέρων διάλογος που θα μας έφερνε πιο κοντά ή πιο μακριά...

2 Πάρτε μέρος στον διαγωνισμό που κάνει η τοπική εφημερίδα για το καλύτερο σχολικό άρθρο. Το βραβείο είναι μια ξενάγηση σε μια μεγάλη εφημερίδα για να γνωρίσετε από κοντά τους χώρους και τον τρόπο που δουλεύουν οι δημοσιογράφοι.

Εργαστείτε σε ομάδες. Η Ραλλού θα βοηθήσει να κερδίσει η τάξη σας το βραβείο. Ακολουθήστε τις συμβουλές της και... καλή επιτυχία!

1. Σχεδιάζω πώς θα γράψω το άρθρο

Διαλέξτε ένα θέμα:
Γράψτε για ένα θέμα που είναι σημαντικό, ενδιαφέρον ή ασυνήθιστο, έτσι ώστε κάποιος να θέλει να το διαβάσει.

π.χ. Ένας σχολικός αγώνας.
Μια επίσκεψη με το σχολείο στο μουσείο με απρόβλεπτη εξέλιξη.
Η επίσκεψη ενός σημαντικού προσώπου στο σχολείο.

Αν χρειαστείτε περισσότερες πληροφορίες, αναζητήστε τες σε διάφορες πηγές (έντυπα, συνεντεύξεις, διαδίκτυο κ.ά.).

2. Γράφω το άρθρο

Γράψτε την αρχή του άρθρου:
Ξεκινήστε με την πιο σημαντική ή ενδιαφέρουσα πληροφορία.
Γράψτε το κύριο μέρος του άρθρου σας:
Γράψτε περισσότερα για την αρχική πληροφορία απαντώντας στις ερωτήσεις: πού, πώς, ποιος, πότε, τι.
Γράψτε το τέλος του άρθρου:
Προσπαθήστε να κάνετε τους αναγνώστες σας να σκεφτούν ή να προβληματιστούν για κάτι.

Για να τραβήξετε την προσοχή του αναγνώστη, συνοδέψτε το άρθρο σας με μια φωτογραφία που να ταιριάζει με το περιεχόμενό του. Γράψτε μια λεζάντα που να περιγράφει τη φωτογραφία.

3. Βελτιώνω το άρθρο και το ξαναγράφω στο τετράδιό μου

Ξανακοιτάξτε όσα έχετε γράψει:
Σιγουρευτείτε ότι έχετε συμπεριλάβει στο άρθρο σας όλες τις σημαντικές πληροφορίες.
Ελέγξτε για απροσεξίες και λάθη:
Σιγουρευτείτε ότι:
α) αν στο άρθρο σας υπάρχουν κύρια ονόματα, τα έχετε γράψει σωστά,
β) αν χρησιμοποιήσατε τα λόγια κάποιου προσώπου, τα βάλατε σε εισαγωγικά.
Διορθώστε τυχόν ορθογραφικά λάθη και, αν χρειαστεί, ζητήστε βοήθεια από τον δάσκαλό σας.

4. Δίνω έναν τίτλο στο άρθρο

Βρείτε έναν τίτλο για το άρθρο σας, σύντομο και ελκυστικό.

Το εργαστήρι της Γλώσσας

1 Συμπληρώστε το σταυρόλεξο:

1. Εκεί γράφουμε τις νότες της μουσικής.
2. Βρίσκονται στο Ιόνιο πέλαγος.
3. Ακολουθεί το εικοστό ένατο.
4. Έτσι λέγεται η λέξη με δύο συλλαβές.
5. Είναι η σελίδα πριν από τη δέκατη.
6. Αυτή τη σειρά έχει ο μήνας Αύγουστος.

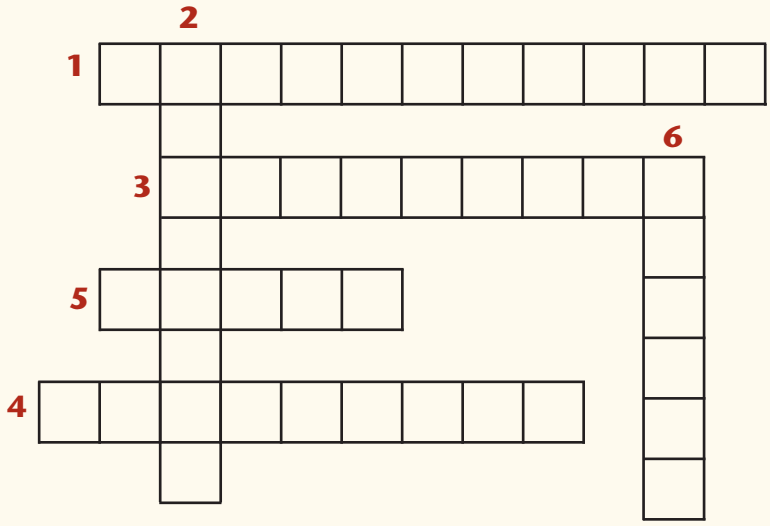

2 Συμπληρώστε τα άρθρα που λείπουν προσέχοντας το τελικό **ν**:

Η βαβυλωνία

Μαζεύτηκαν τα παιδιά
..... αυλή να παίξουν.
Τι παιχνίδι άραγε
να πρωτοδιαλέξουν;

Ένας θέλει το κρυφτό
άλλος ..... μπερλίνα.
Παίζουμε κυνηγητό;
Όχι, ... ψιψίνα.

Θέλετε τ' αγάλματα;
..... μακριά γαϊδούρα;
..... τυφλόμυγα, το μπιζ,
το ρολόι,..... σβούρα;

Παίζουμε ..... βασιλιά;
Όχι, ... κρεμάλα;
Προτιμώ ποδόσφαιρο,
πέτα μου ..... μπάλα.

Παίρνω αμπάριζα, παιδιά,
ποπό φασαρία!
Κι ένας άλλος: Παίζουμε
..... βαβυλωνία;

Κι ο μικρός χωρατατζής
πήρε πάλι φόρα:
Και τι παίζουμε, κουτέ,
τάχα τόσην ώρα;

Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά: Ντίνα Χατζηνικολάου, *Παίζουμε;*, εκδ. Αστήρ, Αθήνα, 2005

3 Στις παρακάτω προτάσεις τα ρήματα είναι σε χρόνο ενεστώτα. Ξαναγράψτε τις προτάσεις βάζοντας τα ρήματα πρώτα στο «χτες» χρησιμοποιώντας τον **αόριστο** και μετά στο «αύριο» χρησιμοποιώντας τον **συνοπτικό μέλλοντα:**

- Ο Δημήτρης μαθαίνει την ορθογραφία του.

  .....

  .....

- Οι μαθητές λύνουν τα προβλήματα των μαθηματικών.

  .....

  .....

- Τα παιδιά ψαρεύουν στην άκρη του λιμανιού.

  .....

  .....

- Νίκο, τελειώνεις τα μαθήματά σου;

  .....

  .....

- Ψάχνουμε για αχινούς στην είσοδο της σπηλιάς.

  .....

  .....

4 Συμπληρώστε στο κείμενο τα κενά, με τον κατάλληλο χρόνο των ρημάτων που είναι στην παρένθεση, για να διαβάσετε μια «Μεγάλη Απόφαση» του Δαμιανού:

Ο Δαμιανός τώρα ετοιμάζεται μόνος του κάθε πρωί για το σχολείο. Αυτό όμως δε γινόταν πάντα. Όταν ήταν μικρός, ... (ντύνομαι), ... (πλένομαι) και ..... (χτενίζομαι) με τη βοήθεια της μητέρας του.
Όταν έγινε οχτώ χρονών, πήρε τη «Μεγάλη Απόφαση» ότι από εδώ και πέρα ..... (ντύνομαι), ... (πλένομαι) και ..... (χτενίζομαι) μόνος του.

7 Ενότητα

Η ελιά

Η ελιά

1 Στο ποίημα «Η Ελιά» ο ποιητής Κωστής Παλαμάς παρουσιάζει την ελιά να μιλάει σαν άνθρωπος. Χρησιμοποιεί δηλαδή μια **προσωποποίηση**.

Ένας ποιητής χρησιμοποιεί την προσωποποίηση για να δώσει ανθρώπινα χαρακτηριστικά σε ζώα ή πράγματα.

Σε πολλά παραμύθια σίγουρα έχετε ακούσει δέντρα ή ζώα να μιλούν και να συμπεριφέρονται όπως εμείς οι άνθρωποι.

- Φτιάξτε κάτι πρωτότυπο για τη γωνιά της φύσης στην τάξη. Πάρτε μια φανταστική συνέντευξη από το αγαπημένο σας δέντρο, γράψτε τη σε ένα φύλλο χαρτιού και διακοσμήστε τη με ζωγραφιές ή φωτογραφίες του δέντρου.
- Σκεφτείτε ποιες ερωτήσεις θα κάνατε στο δέντρο που θα διαλέξετε.

Η Ραλλού θέλει να σας βοηθήσει και σας προτείνει κάποιες ερωτήσεις που δεν πρέπει να ξεχάσετε να κάνετε.

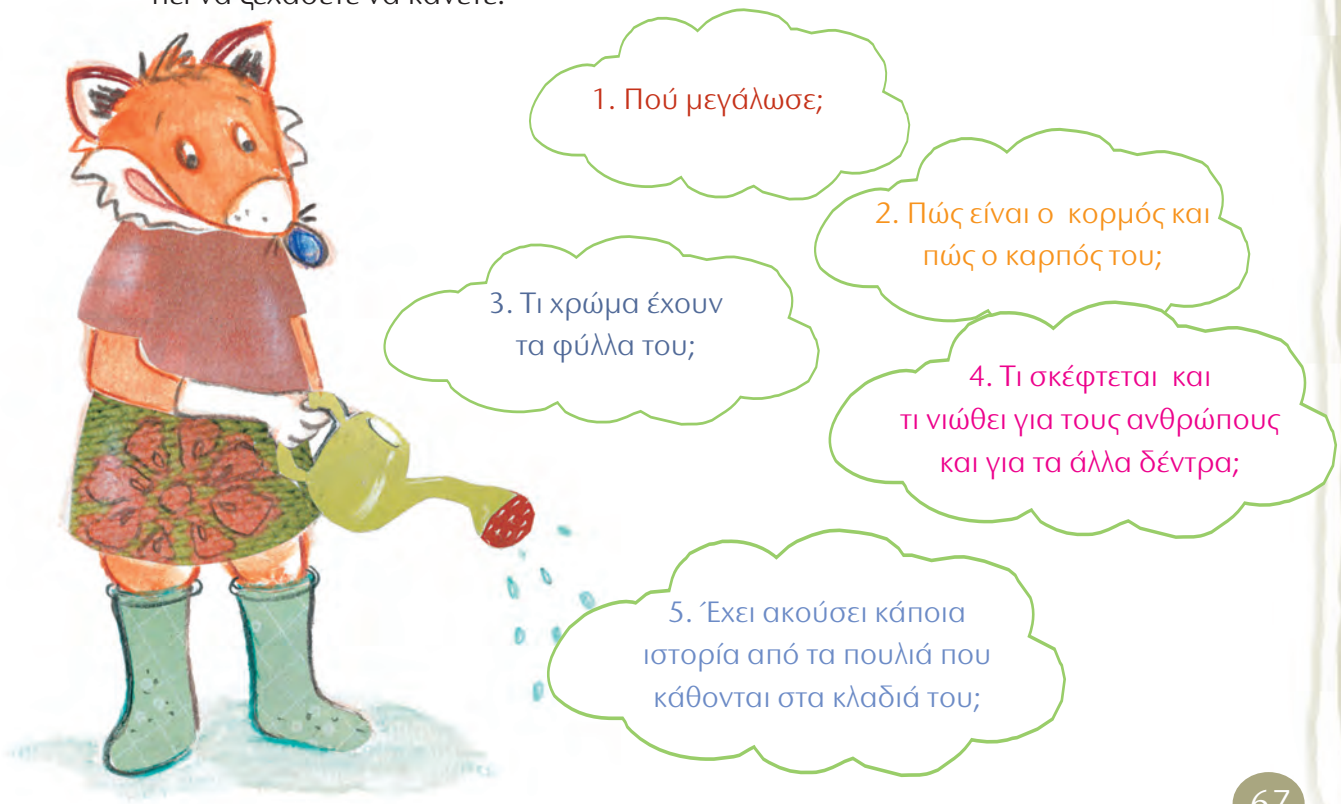

2 Χωριστείτε σε ομάδες και αναζητήστε:

- στο βιβλίο των Θρησκευτικών της Γ' τάξης (σελ. 47), στο μάθημα «Η κιβωτός της αγάπης», την ιστορία του κατακλυσμού του Νώε. Διαβάστε στην τάξη την περιγραφή της σκηνής όπου το περιστέρι επέστρεψε με το φύλλο ελιάς στο στόμα του,
- στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα www.oliveoil.gr, πληροφορίες για την ελιά και το ελαιόλαδο.

3 Ξαναγράψτε τις παρακάτω προτάσεις βάζοντας απόστροφο όπου χρειάζεται:

- Η θεία μου, που κατάγεται **από την** Άμφισα, **μου έφερε** ένα βάζο ελιές, που **μου αρέσουν** πολύ.

  .....

  .....

- Πόσο **θα ήθελα να ήμουν** στο χωριό όταν ο παππούς μαζεύει τις ελιές!

  .....

  .....

- «**Πάρε το** βιβλίο σου **από το** τραπέζι της κουζίνας, γιατί έχει χυθεί λάδι» **μου είπε** η μαμά ανήσυχη.

  .....

  .....

- Ο αδερφός μου, όπως **και εγώ**, τρελαίνεται να κρύβεται **μέσα στην** κουφάλα της γέρικης ελιάς.

  .....

  .....

Ευγένιος Τριβιζάς, *Η Δέσποινα και το περιστέρι*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2003

Οι μύθοι και η ελιά

1 «Στις **γιαγιάδες** αρέσει να διηγούνται ιστορίες στα εγγόνια τους. Το ίδιο και της **γιαγιάς** μου. Χθες το βράδυ μού είπε έναν μύθο για την **ελιά**. Μου είπε ακόμα ότι στο χωριό της υπάρχουν δυο **ελιές** που ζουν πάνω από 200 χρόνια».
Βάλτε τις υπογραμμισμένες λέξεις στον παρακάτω πίνακα και συμπληρώστε τον:

	Ενικός αριθμός		**Πληθυντικός αριθμός**	
Ονομ.	η ελιά	η γιαγιά	οι ελιές	οι γιαγιάδες
Γεν.				
Αιτ.				
Κλητ.				

Μάθετε τα μικρά μυστικά που ήξερε η γιαγιά για τα δέντρα συμπληρώνοντας τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τη λέξη που είναι στην παρένθεση, αφού κάνετε τις αλλαγές που χρειάζονται:

Οι αρχαίοι Έλληνες έκοβαν κλαδιά ..... και μ' αυτά στεφάνωναν τους νικητές των Ολυμπιακών αγώνων. *(αγριελιά)*

Τα ξύλα των ..... δε σαπίζουν στο νερό, αλλά σκληραίνουν και παίρνουν ένα μαύρο χρώμα. *(βελανιδιά)*

Τα κλαδιά της ..... κρέμονται προς τα κάτω, σαν μακριά μαλλιά κοπέλας που κλαίει, γι' αυτό την ονομάζουν «κλαίουσα». *(ιτιά)*

Το φύλλωμα της ..... γίνεται τόσο πλούσιο, που στον ίσκιο της μπορούν να σταθούν εκατό άνθρωποι. *(καστανιά)*

Νίκος & Μαρία Ψιλάκη - Ηλίας Καστανάς,
The olive wreath, εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999

2 Τι θα γινόταν άραγε αν η θεά Αθηνά δεν είχε κερδίσει τον διαγωνισμό για την κυριαρχία της Αττικής; Τι θα γινόταν στην Αθήνα αν δεν υπήρχε η ελιά και το λάδι; Σκεφτείτε πώς θα φωτίζονταν οι δρόμοι και τα σπίτια των ανθρώπων, με τι θα στεφάνωναν τους Ολυμπιονίκες, και το σπουδαιότερο, πώς θα μαγείρευαν τα φαγητά τους. Βέβαια, από την άλλη μεριά, θα υπήρχαν καταρράχτες στην Ακρόπολη, πηγές και πηγάδια παντού και η Αττική θα είχε γεμίσει λίμνες και ορυζώνες.

Ξαναγράψτε στο τετράδιό σας τον μύθο του Ποσειδώνα και της Αθηνάς με τέτοιο τρόπο ώστε νικητής να βγαίνει ο Ποσειδώνας.

3 Από τον μύθο «Η ελιά του Αρισταίου» γνωρίσαμε ποιος ήταν ο Αρισταίος. Συμπληρώστε στον παρακάτω πίνακα όσες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε γι' αυτόν μέσα στο κείμενο. Φτιάξτε μετά και τη δική σας ταυτότητα και συγκρίνετέ τη μ' αυτήν του Αρισταίου.

	Ζωγραφιά του Αρισταίου
Όνομα	
Επώνυμο	
Όνομα πατέρα	
Όνομα μητέρας	
Τόπος γέννησης	
Τόπος κατοικίας	
Επάγγελμα	

	Φωτογραφία παιδιού
Όνομα	
Επώνυμο	
Όνομα πατέρα	
Όνομα μητέρας	
Ημερ. γέννησης	
Τόπος γέννησης	
Τόπος κατοικίας	
Επάγγελμα	
Ενδιαφέροντα	
Σχέδια για το μέλλον	

Η ελιά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο

1 Η Έλλη, μια μαθήτρια της Δ' τάξης, βρήκε στο διαδίκτυο ένα κείμενο με ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τα μέρη της ελιάς. Όταν όμως το αποθήκευσε, χάθηκαν οι παράγραφοι. Βοηθήστε τη να χωρίσει το κείμενο σε 5 παραγράφους.
Στην αρχή κάθε παραγράφου σημειώστε το σύμβολο **§** για να τις ξεχωρίσετε.

Τα μέρη της ελιάς

Η ρίζα της ελιάς προχωρεί πολύ βαθιά στο χώμα και διακλαδίζεται απλωτά προς όλες τις μεριές, ανάμεσα και από πέτρες ακόμα, ώσπου να συναντήσει υγρασία. Η ελιά, με τις βαθιά απλωμένες ρίζες της, στηρίζεται γερά στο χώμα. Δύσκολα ξεριζώνεται. Ο κορμός της ελιάς γίνεται χοντρός, ψηλός και διακλαδίζεται κι αυτός απλωτά. Μπορεί να φτάσει σε ύψος 25-30 μ. Η εξωτερική φλούδα του κορμού είναι ξερή, γκρίζα στα χρώματα και έχει εξογκώματα. Όταν το δέντρο γερνά, ο κορμός σχηματίζει κουφάλες. Τα φύλλα της ελιάς είναι μικρά κι έχουν μικρό μίσχο. Η πάνω επιφάνεια του φύλλου έχει χρώμα ανοιχτό πράσινο και η κάτω ασημένιο. Τα φύλλα βγαίνουν από τα κλαδιά αντίθετα κι έτσι δε σκιάζει το ένα το άλλο. Τα άνθη της ελιάς φυτρώνουν πολλά μαζί (15-25) αλλά δε μυρίζουν. Βγαίνουν από τους βλαστούς της περασμένης χρονιάς. Η ελιά ανθίζει τον Απρίλιο-Μάιο. Ο καρπός, πριν ωριμάσει, έχει χρώμα πράσινο. Ωριμάζοντας παίρνει χρώμα μολυβί ή μαύρο. Οι καρποί της ελιάς αρχίζουν να ωριμάζουν τον Οκτώβριο. Το μάζεμα του καρπού αρχίζει τον Νοέμβριο και σε πολλά μέρη διαρκεί ως τον Μάρτιο.

Φωτογραφία από τον αρχαιολογικό χώρο της Επιδαύρου. Νίκος & Μαρία Ψιλάκη - Ηλίας Καστανάς, *Ο πολιτισμός της ελιάς,* εκδ. Καρμάνωρ, Ηράκλειο, 1999

2 Οι εικόνες δείχνουν πώς παράγεται το λάδι. Παρατηρήστε προσεχτικά τις εικόνες και γράψτε στο τετράδιό σας με λίγα λόγια πώς φτάνει τελικά το λάδι στα ράφια των καταστημάτων. Για κάθε εικόνα γράψτε μια μικρή παράγραφο.

1.

3.

5.

6.

2.

4.

εικόνες από το περιοδικό *Ελιά & Ελαιόλαδο,* εκδ. Άξιον Εκδοτική, Αθήνα

3

Η Ραλλού από τη βιασύνη της έγραψε σε όλες τις λέξεις το αρχικό γράμμα μικρό.

Υπογραμμίστε αυτές που γράφονται με το αρχικό τους γράμμα κεφαλαίο και κάντε τις απαραίτητες διορθώσεις πάνω στο κείμενο.

«το λάδι το βρίσκουμε σε πολλές περιοχές της ελλάδας αλλά και άλλων χωρών της μεσογείου όπως της ιταλίας και της ισπανίας. η φίλη μου, η ζωή, είναι από την καλαμάτα και υποστηρίζει ότι το καλαματιανό λάδι είναι το καλύτερο. ο φίλος μου όμως, ο αντώνης, που είναι από την κέρκυρα, δε συμφωνεί μαζί της και λέει ότι το κερκυραϊκό λάδι είναι το πιο νόστιμο. το πάσχα, που φέτος είναι στα μέσα του απρίλη, θα επισκεφτούμε με τους γονείς μου τη θεία μου, την αγγελική, που ζει στα χανιά και που μας έχει υποσχεθεί να μας δείξει μια αιωνόβια ελιά. αυτά ακούει η σκυλίτσα μου, η σπίθα, και θέλει να έρθει και αυτή μαζί μας».

Μαγειρεύουμε με ελαιόλαδο

1 Τα παιδιά συζήτησαν στην τάξη για το ελαιόλαδο, που αποτελεί τη βάση της μεσογειακής διατροφής. Αποφάσισαν λοιπόν να βρουν κι άλλες συνταγές με ελαιόλαδο και να φτιάξουν τον οδηγό υγιεινής μαγειρικής: *«Τρώμε υγιεινά για να ζούμε πολλά χρόνια!»*.

Ρωτήστε μαμάδες, μπαμπάδες, γιαγιάδες, παππούδες, ... και συγκεντρώστε τις συνταγές σας σ' έναν φάκελο. Διαβάστε τες στην τάξη και αποφασίστε ποιες από αυτές θα δημοσιευτούν στην εφημερίδα του σχολείου σας.

Γράψτε τη συνταγή του φαγητού ή του γλυκού που σας άρεσε πιο πολύ.

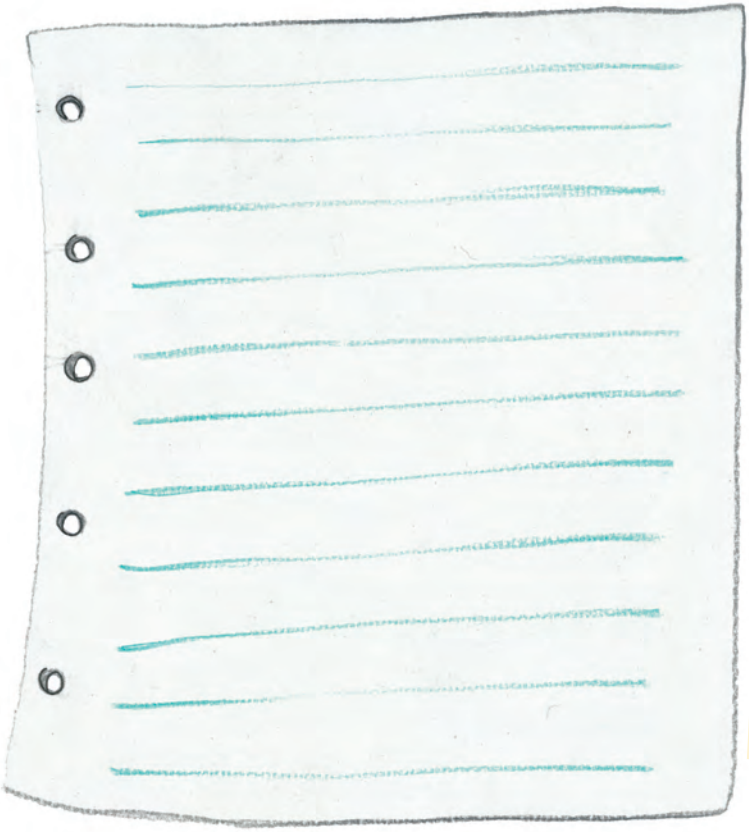

Σε μια συνταγή πρέπει να φαίνονται καθαρά:

α) τα υλικά που θα χρειαστούμε και η ποσότητα που θα χρησιμοποιήσουμε,

β) ο τρόπος που παρασκευάζεται το φαγητό ή το γλυκό μας. Γράφουμε με λεπτομέρειες τα βήματα που θα ακολουθήσουμε, τα μαγειρικά σκεύη που θα χρειαστούμε, τον χρόνο και τη θερμοκρασία παρασκευής,

γ) ο τρόπος που θα σερβίρουμε το φαγητό ή το γλυκό μας.

2 Διαβάστε τις παρακάτω προτάσεις αντικαθιστώντας τις χρωματισμένες φράσεις με τις λέξεις που είναι στην παρένθεση:

(λαδομπογιά, λαδιά, λαδί, λαδικό, λαδερά)

- Η αδερφή μου αγόρασε μια μπλούζα **στο χρώμα του λαδιού.**
- Ο Γιάννης έχει **έναν λεκέ από λάδι** στην μπλούζα του.
- Η μητέρα βάζει λάδι στη σαλάτα με το **δοχείο για το σερβίρισμα του λαδιού.**
- Ανάμεσα στα πιο υγιεινά φαγητά είναι αυτά **που μαγειρεύονται με λάδι.**
- Βάψαμε την κουζίνα με **μπογιά που για να φτιαχτεί χρησιμοποιείται λάδι.**

3 Η Ένωση Ελαιοπαραγωγών της περιοχής σας προκήρυξε έναν διαγωνισμό για την πιο πρωτότυπη ετικέτα λαδιού. Όλοι οι μαθητές των δημοτικών σχολείων μπορούν να πάρουν μέρος. Ο νικητής του διαγωνισμού θα δει την ετικέτα του για έναν χρόνο σε όλα τα μπουκάλια της Ένωσης.

Η φαντασία σας αλλά και οι πληροφορίες που βρίσκονται στη διπλανή ετικέτα θα σας βοηθήσουν να φτιάξετε τη δική σας.

Το εργαστήρι της Γλώσσας

1 Συμπληρώστε στις παρακάτω λέξεις τα γράμματα που λείπουν και τονίστε όπου χρειάζεται.

αμπελ__νας	__εσσαλονίκη	ψήθ__κα	__οσειδώνας
καν__νας	ελ__οτριβείο	__ακεδονίτικο	λαδ__μπογιά
αι__νας	__ύπρος	λαδ__νω	δέθ__κα
ελ__λαδο	λαδ__ρός	ο ε__τός μου	ξεν__νας

2 Συμπληρώστε τα κενά με τον κατάλληλο χρόνο των ρημάτων που είναι στην παρένθεση, για να μάθετε την περιπέτεια του Σάββα στο σπίτι της γιαγιάς.

Την προηγούμενη Κυριακή, η οικογένειά μου κι εγώ ..... (βρίσκομαι) με όλους τους συγγενείς μας στο σπίτι της γιαγιάς για να γιορτάσουμε τα γενέθλιά της. Όλοι ..... (ξετρελαίνομαι) από τη νοστιμιά των φαγητών της, εκτός από μένα που δεν πρόλαβα σχεδόν να τα δοκιμάσω. Ακόμα δεν είχαμε αρχίσει να τρώμε, όταν, με μια απότομη κίνηση, αναποδογύρισα τη σαλτσιέρα πάνω μου. ..... (ντρέπομαι) πολύ. Η μαμά ..... (στενοχωριέμαι), γιατί ..... (λερώνομαι) το καινούριο μου πουκάμισο και μου είπε να πάω γρήγορα στο μπάνιο να καθαρίσω τον λεκέ. Η γιαγιά όμως της είπε ότι, αν θέλει να ..... (εξαφανίζομαι) ο λεκές, πρέπει το πουκάμισο να ..... (πλένομαι) οπωσδήποτε σε καυτό νερό. Η μαμά πρέμησε, αλλά εμένα μου ..... (κόβομαι) η όρεξη.

Τώρα όμως που κοιτάω την αναμνηστική φωτογραφία, με βρίσκω πολύ αστείο με τον τεράστιο λεκέ πάνω στο άσπρο μου πουκάμισο και μετανιώνω που δεν απόλαυσα τα φαγητά της γιαγιάς.

3 Αντικαταστήστε, όπου χρειάζεται, τον σύνδεσμο «και» με κόμμα για να φτιάξετε ασύνδετα σχήματα:

Οι κούκλες της Μαρίνας

«Η Μαρίνα πρώτη φορά έβλεπε τόσες πολλές κούκλες. Κούκλες που παρίσταναν ανθρώπους από την Κύπρο και την Ελλάδα και την Ευρώπη και την Αφρική και την Ασία και την Αυστραλία και την Αμερική. Στέκονταν όλες στη σειρά, πρώτα οι κούκλες που παρίσταναν παιδάκια και μετά οι κούκλες μαμάδες και οι κούκλες πατέρες και οι κούκλες παππούδες και οι κούκλες γιαγιάδες. Πιο κάτω άλλες κούκλες που παρίσταναν ζώα και πουλιά. Άσπρες αρκούδες και πηδηχτά λαγουδάκια και πολύχρωμα κοκόρια και ξένοιαστα κατσικάκια».

Μιχαλάκη Μαραθεύτη, *Παιδική Φιλολογία*, Κύπρος, 1979

Το εργαστήρι της Γλώσσας

4 Συμπληρώστε τον διάλογο της Άννας με τη μητέρα της βάζοντας απόστροφο όπου χρειάζεται στις φράσεις που είναι στις παρενθέσεις:

(να είναι) — Πού ..... τέτοια ώρα η Έλλη; Πώς θα γυρίσει

(μέσα στη) ..... βροχή; Ελπίζω να πήρε ομπρέλα.

(μου είπε) (θα αργήσει) — Α! ..... πως ..... λίγο.

(τα Αγγλικά) — Μετά ..... θα περνούσε .....

(και από το) ..... σπίτι της Λένας να πάρει ένα βιβλίο.

(να αγοράσεις) — Εντάξει. Τότε πήγαινε εσύ, σε παρακαλώ, ...

(για αύριο) ένα μπουκάλι γάλα ..... το πρωί.

5 Συμπληρώστε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις βάζοντας στη σωστή πτώση και στον σωστό αριθμό τις λέξεις που είναι στην παρένθεση:

- Τα παραμύθια ..... (οι γιαγιάδες) κοιμίζουν γλυκά τα παιδιά.
- Οι συμβουλές ..... (η μαμά) είναι πάντα χρήσιμες.
- Τα αχλάδια είναι οι καρποί ..... (η αχλαδιά), τα μήλα ..... (η μηλιά) και τα καρύδια ..... (η καρυδιά).
- Οι τετράγωνες ..... (πλάκα) ..... (η αυλή) σκεπάστηκαν από το χιόνι.
- Τα βιβλία είναι η πλουσιότερη πηγή ..... (γνώση) για όλους τους ανθρώπους.
- Συχνά η μετάφραση ξένων ..... (λέξη) στα ελληνικά είναι πολύ δύσκολη.

6 Παρακάτω διαβάζουμε μία από τις παραγράφους του κειμένου «Η ελιά στην Ελλάδα». Υπάρχουν όμως δύο προτάσεις που δεν ταιριάζουν με το περιεχόμενό της. Βρείτε τες και, αφού τις διαγράψετε, γράψτε δίπλα από την παράγραφο τον τίτλο της.

Την άνοιξη και το καλοκαίρι, η ελιά χρειάζεται υψηλές θερμοκρασίες για να βλαστήσει, να καρπίσει και να ωριμάσει ο καρπός της. Οι παγετοί του φθινοπώρου μπορεί να είναι καταστροφικοί για την ελιά. Αν δεν κλαδευτεί η ελιά, το ύψος της μπορεί να φτάσει και τα 30 μ. Τον χειμώνα, η ελιά έχει ανάγκη από μια περίοδο χαμηλών θερμοκρασιών, μεταξύ 7° C και 16° C. Ο δάκος είναι ο μεγαλύτερος εχθρός της ελιάς. Απότομη πτώση της θερμοκρασίας κάτω από –5° C είναι καταστροφική για την καλλιέργειά της.

.....

.....

.....

.....

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

Κωδικός Βιβλίου: 0-10-0083
ISBN Set 978-960-06-2545-5
Τ.Α΄ 978-960-06-2546-2

ΙΤΥΕ "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ & ΕΚΔΟΣΕΩΝ

(01) 000000 0 10 0083 2